

??.

Αριθμός 2193/2014

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΟΛ΄

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις Παρασκευή, 6 Δεκεμβρίου 2013, με την εξής σύνθεση: Σωτήριος Ρίζος, Νικόλαος Ρόζος, Νικόλαος Μαρκουλάκης, Γεώργιος Παπαγεωργίου, Μιχαήλ Βηλαράς, Δημήτριος Αλεξανδρής, Γεώργιος Ποταμιάς, Γεώργιος Τσιμέκας, Παναγιώτα Καρλή, Φώτιος Ντζίμας, Ηρακλής Τσακόπουλος, Μαρίνα Παπαδοπούλου, Βασίλειος Αραβαντινός, Ολγα Ζύγουρα, Βαρβάρα Ραφτοπούλου, Κωνσταντίνα Φιλοπούλου, Κωνσταντίνος Πισπιρίγκος, Δημήτριος Μακρής, Βασιλική Αναγνωστοπούλου - Σαρρή, Κωνσταντία Λαζαράκη, Κασσιανή Μαρίνου, Μαρία Αθανασοπούλου, Μαριάνθη Παπασαράντη.

Για να δικάσει την από 14 Ιανουαρίου 2013 αίτηση:
του ΣΩΜ. "ΕΝΩΣΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ"
κ.λπ. (600)
κατά ΥΠ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Με την αίτηση αυτή ο επιδιώκει να 2/83408/0022 (14/11/2012) /
ΥΠ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του εισηγητή,
Συμβούλου / Παρέδρου Καρλή Παναγιώτα Ι..

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη
σε αίθουσα του δικαστηρίου κ α ι

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα
Σκέφθηκε κατά το Νόμο

Επειδή

Διά ταύτα

Δέχεται

./.

Αριθμός

-2-

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 17/01/14

Ο Προεδρεύων Σύμβουλος

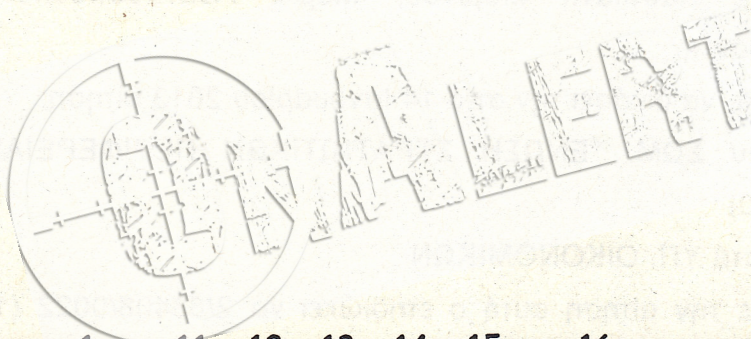
Η Γραμματέας

και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 13 Ιουνίου 2014.

Ο Πρόεδρος του Ολ' Τμήματος

Η Γραμματέας του Ολ' Τμήματος

Ε: 196/13

Δέχεται ως προς το 1ο, τον 11ο, 12ο, 13ο, 14ο, 15ο και 16ο εκ των αιτούντων και ακυρώνει

Απορρίπτει ως προς τους λοιπούς

Σωματείο " Ένωση Στρατιωτικών Περιφέρειας Αττικής" κ.λ.π.(600 αιτ.)

κατά

Υπουργού Οικονομικών

./.

-----

1. Επειδή για την άσκηση της υπό κρίση αιτήσεως έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο (υπ' αριθμ. Α 1298651, 3539754 /2013 ειδικά γραμμάτια παραβόλου).

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή, η οποία εισήχθη προς συζήτηση ενώπιον της Ολομελείας του Δικαστηρίου με την από 7-3-2013 πράξη του Προέδρου της λόγω σπουδαιότητας, ζητείται εμπροθέσμως η ακύρωση της υπ' αριθμ. οικ.2834080022/14.11.2012 αποφάσεως του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών (Β' 3017/14.11.2012), με τίτλο "Επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθεισών αποδοχών και συντάξεων που προκύπτουν από την εφαρμογή των διατάξεων της υποπαραγράφου Γ1 του άρθρου πρώτου του Ν. 4093/2012 (ΦΕΚ 222/Α'/12-11-2012)", καθ' ο μέρος δι αυτής καθορίσθηκε ο χρόνος και ο τρόπος επιστροφής των "αχρεωστήτως καταβληθεισών" ποσών στους εν ενεργεία στρατιωτικούς των ενόπλων δυνάμεων, που προέκυψαν από την αναδρομική, από 1-8-2012, μείωση των αποδοχών τους με τις διατάξεις των περιπτώσεων 31 - 33 της υποπαραγράφου Γ1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012.

3. Επειδή, εκ των αιτούντων, περιφερειακών συνδικαλιστικών σωματείων και φυσικών προσώπων, νομιμοποίησαν τον δικηγόρο, που υπογράφει το δικόγραφο της αιτήσεως ακυρώσεως και παρέστη κατά την συζήτηση της υποθέσεως, δια της προσκομιδής συμβολαιογραφικού πληρεξουσίου (βλ. το υπ' αριθμ. 2451/4-12-2013 πληρεξούσιο της συμβολαιογράφου Αθηνών Ζωής Κουρούμαλη), το πρώτο των αιτούντων, σωματείο "Ένωση Στρατιωτικών Περιφέρειας Αττικής", και ο ενδέκατος Αντισυνταγματάρχης Τσουκαράκης Ανέστης, δωδέκατος Υποπλοίαρχος Παπαδάκης Γεώργιος, δέκατος τρίτος Ανθυποπλοίαρχος Βυτινίδης Αναστάσιος, δέκατος τέταρτος Αρχικελευστής Τσάκαλος Αναστάσιος, δέκατος πέμπτος Υποπλοίαρχος Δροσόπουλος Παναγιώτης και δέκατος έκτος Υποπλοίαρχος Καλαθάκης Παναγιώτης. Συνεπώς, η υπό κρίση αίτηση είναι εξεταστέα ως προς τους ανωτέρω επτά (7) αιτούντες, ενώ πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη για τους λοιπούς (υπό αριθμ. 2-10 και 17-600 του δικογράφου), οι οποίοι δεν νομιμοποιήθηκαν με κάποιον από τους προβλεπόμενους στο άρθρο 27 του π.δ. 18/1989 (Α' 8), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 4 παρ. 2 περ. α' του ν. 2479/1997 (Α' 64), τρόπους.

4. Επειδή, στους σκοπούς του αιτούντος σωματείου "Ένωση Στρατιωτικών Περιφέρειας Αττικής", περιλαμβάνονται, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 2 του προσκομισθέντος καταστατικού του, μεταξύ άλλων, "Η ανάπτυξη και εξύψωση του επαγγελματικού, κοινωνικού και πολιτιστικού επιπέδου των Ελλήνων στρατιωτικών" (παρ.2) και " Η βελτίωση, προστασία και προαγωγή της θέσης των Ελλήνων στρατιωτικών ως .....εργαζομένων σε μια δημοκρατική και δικαιοκρατούμενη κοινωνία" (παρ.3). Ενόψει των διατάξεων αυτών του καταστατικού του, με έννομο συμφέρον το αιτούν σωματείο ζητεί την ακύρωση της προσβαλλομένης υπουργικής αποφάσεως, καθ' ο μέρος δι αυτής καθορίζεται ο χρόνος και τρόπος επιστροφής των "αχρεωστήτως

καταβληθεισών" ποσών, που προέκυψαν από την αναδρομική, από 1-8-2012, μείωση των αποδοχών των, κατά το άρθρο 4 του ανωτέρω καταστατικού, μελών του. Εξάλλου, με προφανές έννομο συμφέρον, ως υπόχρεοι να επιστρέψουν αποδοχές τις οποίες είχαν ήδη εισπράξει "ως αχρεωστήτως καταβληθείσες", ασκούν την υπό κρίση αίτηση ατομικώς οι λοιποί αιτούντες εν ενεργεία αξιωματικοί και υπαξιωματικοί των ενόπλων δυνάμεων. Περαιτέρω, οι αιτούντες παραδεκτώς ομοδικούν, διότι προβάλλουν κοινούς λόγους ακυρώσεως που ερείδονται στην αυτή πραγματική και νομική βάση.

5. Επειδή, κατ'εξουσιοδότηση της διατάξεως της περιπτώσεως 37 της υποπαραγράφου Γ1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 εκδόθηκε η προσβαλλόμενη υπ. αριθμ. οικ.2834080022/14.11.2012 απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών (Β' 3017), με την οποία, όπως έχει εκτεθεί, καθορίσθηκε ο χρόνος και ο τρόπος επιστροφής των ποσών που προέκυψαν από την αναδρομική μείωση των αποδοχών των μισθοδοτούμενων βάσει "ειδικών" μισθολογίων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και το μισθολόγιο των στρατιωτικών των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας. Ειδικότερα, η απόφαση αυτή ορίζει ότι: «1. Τα ποσά που προκύπτουν από τη μείωση των αποδοχών και συντάξεων κατ'εφαρμογή των διατάξεων των περιπτώσεων 13 έως 36 της υποπαραγράφου Γ1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του Ν. 4093/2012 (ΦΕΚ 222/Α/12-11-2012) και αντιστοιχούν στο χρονικό διάστημα από 1.8.2012 μέχρι την εφαρμογή του νόμου αυτού, η οποία δεν μπορεί να υπερβεί τη μισθοδοσία ... του μηνός Ιανουαρίου 2013, παρακρατούνται από τη μισθοδοσία ή σύνταξη των μηνών Ιανουαρίου έως Δεκεμβρίου 2013, ως εξής: (α) για ποσά μέχρι εκατό ευρώ (€100) εφάπαξ, (β) για ποσά μέχρι διακόσια πενήντα ευρώ (€ 250) σε δύο ισόποσες μηνιαίες δόσεις, (γ) για ποσά μέχρι πεντακόσια ευρώ (€ 500) σε τρεις ισόποσες μηνιαίες δόσεις, (δ) για ποσά μέχρι επτακόσια πενήντα ευρώ (€ 750) σε τέσσερις ισόποσες μηνιαίες δόσεις, (ε) για ποσά μέχρι χίλια ευρώ (€ 1.000) σε πέντε ισόποσες μηνιαίες δόσεις, (στ) για ποσά μέχρι χίλια πεντακόσια ευρώ (€ 1.500) σε έξι ισόποσες μηνιαίες δόσεις, (ζ) για ποσά μέχρι δύο χιλιάδες ευρώ (€ 2.000) σε επτά ισόποσες μηνιαίες δόσεις, (η) για ποσά μέχρι δύο χιλιάδες πεντακόσια ευρώ (€2.500) σε οκτώ ισόποσες μηνιαίες δόσεις, (θ) για ποσά μέχρι τρεις χιλιάδες ευρώ (€ 3.000) σε εννιά ισόποσες μηνιαίες δόσεις, (ι) για ποσά μέχρι τέσσερις χιλιάδες ευρώ (€ 4.000) σε δέκα ισόποσες μηνιαίες δόσεις, (ια) για ποσά μέχρι πέντε χιλιάδες ευρώ (€5.000) σε έντεκα ισόποσες μηνιαίες δόσεις (ιβ) για ποσά άνω των πέντε χιλιάδων ευρώ (€ 5.000) σε δώδεκα ισόποσες μηνιαίες δόσεις. Σε όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις καταληκτική ημερομηνία για την παρακράτηση των οφειλόμενων ποσών είναι η 31-12-2013...". Όπως προκύπτει εκ του περιεχομένου της, με τις διατάξεις της υπουργικής αυτής αποφάσεως καθορίσθηκε ο αριθμός των δόσεων για την παρακράτηση από τη μισθοδοσία του έτους 2013 των αποδοχών και συντάξεων που προκύπτουν από την αναδρομική μείωση των αποδοχών, μεταξύ άλλων, των στρατιωτικών των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας, κατ'εφαρμογή των περιπτώσεων 31-33, οι οποίες αντιστοιχούν στο χρονικό διάστημα από 1ης Αυγούστου

2012 έως και την εφαρμογή του νόμου αυτού από τις αρμόδιες προς τούτο υπηρεσίες, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τη μισθοδοσία του μηνός Ιανουαρίου 2013. Με το περιεχόμενο αυτό, η προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση, εξειδικεύοντας τις προαναφερόμενες διατάξεις συνιστά κατ' ουσίαν πράξη εφαρμογής τους, τόσο καθ' ο μέρος αφορά τη μείωση των αποδοχών των εν ενεργεία στρατιωτικών των ενόπλων δυνάμεων, που επήλθε με τις διατάξεις των περιπτώσεων 31-33, όσο και κατά το μέρος που αφορά την υποχρέωση επιστροφής των αποδοχών που είχαν ήδη καταβληθεί σε αυτούς και χαρακτηρίζονται από τον κανονιστικό νομοθέτη ως «αχρεωστήτως καταβληθείσες», την οποία προβλέπει η διάταξη της περίπτωσης 37. Εκ τούτου παρέπεται ότι τυχόν ανίσχυρο των ανωτέρω διατάξεων της υποπαραγράφου Γ1 του ν. 4093/2012, καθιστά μη νόμιμες και ακυρωτές τις ρυθμίσεις της προσβαλλομένης κανονιστικής αποφάσεως που στηρίζονται σ' αυτές. Ως εκ τούτου, οι λόγοι ακυρώσεως, με τους οποίους προβάλλεται ότι η μείωση των αποδοχών των εν ενεργεία στρατιωτικών των ενόπλων δυνάμεων που επήλθε με τις ανωτέρω διατάξεις του ν. 4093/2012 αντίκειται στο Σύνταγμα και στην Ε.Σ.Δ.Α., και ότι ανεξαρτήτως αυτού, αντίθετη στο Σύνταγμα και στην Ε.Σ.Δ.Α. είναι και η ρήτρα αναδρομικότητας που περιλαμβάνεται στις προαναφερθείσες διατάξεις του ν. 4093/2012 και στην προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση, η οποία, κατ' ακολουθίαν τούτων, είναι παράνομη και ακυρωτέα κατά το μέρος που αφορά τους εν ενεργεία στρατιωτικούς των ενόπλων δυνάμεων, είναι παραδεκτοί και πρέπει να εξεταστούν περαιτέρω (πρβλ. ΣΤΕ 2528/2013, 1972/2012, 668/2012 κ.α.).

6. Επειδή, το Σύνταγμα στο άρθρο 45 ορίζει ότι: "Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων της Χώρας, που τη διοίκησή τους ασκεί η Κυβέρνηση, όπως νόμος ορίζει. Απονέμει επίσης τους βαθμούς σε όσους υπηρετούν σ' αυτές, όπως νόμος ορίζει". Περαιτέρω, με το άρθρο 23 παρ.2 του Συντάγματος "...Απαγορεύεται η απεργία με οποιαδήποτε μορφή στους δικαστικούς λειτουργούς και σ' αυτούς που υπηρετούν στα σώματα ασφαλείας...", ενώ με το άρθρο 29 παρ.3 αυτού "Απαγορεύονται απολύτως οι οποιασδήποτε μορφής εκδηλώσεις υπέρ ή κατά πολιτικού κόμματος στους δικαστικούς λειτουργούς και σε όσους υπηρετούν στις ένοπλες δυνάμεις και στα σώματα ασφαλείας...".

7. Επειδή σε εκτέλεση της πρώτης από τις ανωτέρω διατάξεις του Συντάγματος εκδόθηκαν, αρχικώς, ο ν. 660/1977 (Α'218), ακολούθως δε, ο ν. 2292/1995 (Α'35), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει (βλ. ν. 2984/2002 ,Α'15, και ν.3833/2010,Α'167), με τις διατάξεις των οποίων ρυθμίσθηκαν τα ζητήματα διάρθρωσης και διοίκησης των ενόπλων δυνάμεων. Κατά τις ειδικότερες προβλέψεις του άρθρου 1 του ν. 2292/1995, η εθνική άμυνα "περιλαμβάνει το σύνολο των λειτουργιών και δραστηριοτήτων, που αναπτύσσονται από το Κράτος, με σκοπό την προστασία της εδαφικής ακεραιότητας, της εθνικής ανεξαρτησίας και κυριαρχίας και της ασφάλειας των πολιτών εναντίον οποιασδήποτε εξωτερικής επίθεσης ή απειλής, καθώς και την υποστήριξη των εθνικών συμφερόντων" (παρ. 1). Με τις ίδιες διατάξεις ορίζεται ότι "η

ευθύνη για την άμυνα της χώρας ανήκει στην κυβέρνηση, η οποία καθορίζει την πολιτική εθνικής άμυνας και ασκεί, σύμφωνα με το άρθρο 45 του Συντάγματος, τη διοίκηση των ενόπλων δυνάμεων δια του Υπουργού Εθνικής Άμυνας" (παρ. 2), ότι η αρμοδιότητα για τη λήψη αποφάσεων σε ζητήματα που αφορούν την άσκηση της εθνικής αμυντικής πολιτικής και γενικά την εθνική άμυνα της χώρας ανήκει στο Κυβερνητικό Συμβούλιο Εξωτερικών και Άμυνας (ΚΥ.ΣΕ.Α.) (παρ. 3) και ότι "για την εφαρμογή της πολιτικής αυτής, η κυβέρνηση «διαθέτει» το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας (ΥΠ.ΕΘ.Α) και τις υπαγόμενες σε αυτό ένοπλες δυνάμεις (Ε.Δ.) της χώρας: Στρατό Ξηράς, Πολεμικό Ναυτικό, Πολεμική Αεροπορία", καθώς και όλα τα υπόλοιπα «υπουργεία, δυνάμεις παλλαϊκής άμυνας, σώματα, οργανισμούς και υπηρεσίες», που μπορούν να συμβάλουν με οποιονδήποτε τρόπο στην άμυνα της χώρας (παρ. 4). Περαιτέρω, οι βασικές ρυθμίσεις για την κατάσταση των αξιωματικών των ενόπλων δυνάμεων περιλαμβάνονται στο ν.δ/γμα 1400/1973 (Α' 114), το οποίο περιέχει, επιπλέον, και πειθαρχικού δικαίου διατάξεις. Το νομοθετικό αυτό διάταγμα, οι διατάξεις του οποίου "ισχύουν δια τους μονίμους εν ενεργεία αξιωματικούς, δια δε τους λοιπούς όπου και όπως τούτο ορίζεται ειδικώς δια του παρόντος" (άρθρο 3), ορίζει στο άρθρο 4 ότι σε βάρος των αξιωματικών επιβάλλονται πειθαρχικές ποινές, οι οποίες "διακρίνονται εις συνήθεις και εις καταστατικές". Οι συνήθεις συνιστούν "ηθικήν κύρωσιν ή περιορισμόν της ελευθερίας του παραβάτου αξιωματικού" (επίπληξη, περιορισμός, κράτηση και φυλάκιση) "και επιβάλλονται συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις των σχετικών Κανονισμών", ενώ ως καταστατικές χαρακτηρίζονται "οι επιβαλλόμενες δια πειθαρχικά παραπτώματα προβλεπόμενα υπό του παρόντος", επισύρουν δε ποινή πρόσκαιρης παύσης, προσωρινής απόλυσης, απόταξης και απόβολής. Με τις διατάξεις του άρθρου 63 του ίδιου νομοθετικού διατάγματος, καθορίζονται οι γενικές υποχρεώσεις των αξιωματικών, η παράβαση των οποίων συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα, το οποίο, αναλόγως της βαρύτητάς του, επισύρει μία εκ των, κατά τα ανωτέρω, προβλεπομένων καταστατικών ποινών. Στην παρ. 3 του άρθρου αυτού ορίζεται ότι στους εν ενεργεία αξιωματικούς απαγορεύεται "η επ' αμοιβή άσκησις ιδιωτικού έργου ή εργασίας, ή άσκησις παντός βιοποριστικού επαγγέλματος" και η "συμμετοχή εις συνεταιρισμούς επιδιώκοντας κερδοσκοπικούς σκοπούς" επιτρεπομένης, κατ' εξαίρεση, της κατόπιν αδείας του Αρχηγού των Ενόπλων Δυνάμεων συμμετοχής "εις Συνδέσμους, Σωματεία, Ιδρύματα κ.λ.π. έχοντα σκοπούς επιστημονικούς, μορφωτικούς ή εκπολιτιστικούς". Με τις διατάξεις του άρθρου 64, όπως ισχύουν μετά την τροποποίησή τους με το άρθρο 1 του ν. 3257/2004 (Α' 143), επιβάλλεται σε βάρος των μονίμων αξιωματικών υποχρέωση παραμονής τους στο στράτευμα για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Όπως προβλέπεται, ειδικότερα, από τις διατάξεις αυτές, "οι απόφοιτοι από τα Ανώτατα Στρατιωτικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Σ.Ε.Ι.) και τη Στρατιωτική Σχολή Αξιωματικών Σωμάτων (Σ.Σ.Α.Σ.) αναλαμβάνουν από την ονομασία τους... υποχρέωση παραμονής στις Ένοπλες Δυνάμεις (Ε.Δ.) για χρόνο διπλάσιο των ετών φοίτησης τους" (παρ. 1 και 4), ενώ "όσοι κατατάσσονται απευθείας ύστερα από διαγωνισμό στις Ε.Δ. ως αξιωματικοί

αναλαμβάνουν υποχρέωση παραμονής για έξι έτη από την ονομασία τους ως αξιωματικών" (παρ. 2). Αντίστοιχες υποχρεώσεις προβλέπονται για όσους αποστέλλονται στο εξωτερικό για εκπαίδευση ή λαμβάνουν εκπαιδευτική άδεια για το εσωτερικό ή το εξωτερικό (παρ. 3, 6 και 8), για όσους αποφοιτούν από τεχνικές στρατιωτικές σχολές και αποκτούν πτυχίο που τους παρέχει την δυνατότητα λήψεως άδειας άσκησης επαγγέλματος (παρ. 5), καθώς και για τους αξιωματικούς του υγειονομικού σώματος, που αποκτούν με μέριμνα της υπηρεσίας εξειδίκευση, για τους οποίους προβλέπεται υποχρεωτική παραμονή στο σώμα για πενταετία (παρ. 7). Προβλέπεται, συναφώς, ότι, εξαιρουμένων όσων εξέρχονται από το στράτευμα για λόγους υγείας, "όσοι εξέρχονται...λόγω παραίτησης ή απόταξης ή λόγω υποβολής ειδικής έκθεσης αποστρατείας,... υποχρεούνται να καταβάλουν υπέρ του δημοσίου αποζημίωση ίση με το γινόμενο του βασικού μισθού του κατεχόμενου βαθμού επί τους υπολειπόμενους μήνες υποχρέωσης παραμονής στο στράτευμα", ενώ "όσοι αποχωρούν με αίτησή τους πριν από την εκπλήρωση των ανειλημμένων υποχρεώσεών τους και έχουν εκπαιδευτεί στο εξωτερικό υποχρεούνται να καταβάλουν εκτός από την ανωτέρω αποζημίωση και τη δαπάνη της εκπαίδευσής τους" (παρ. 16 και 17). Εξάλλου, κατ' εξουσιοδότηση, αρχικώς μεν, του άρθρου 5 του ν. 660/1977, εν συνεχεία δε, του ταυτάριθμου άρθρου του ν. 2292/1995, εκδόθηκαν, ανά κλάδο ενόπλων δυνάμεων, στρατιωτικοί κανονισμοί, οι οποίοι περιέλαβαν και εξειδίκευσαν τις αντιστοίχου περιεχομένου ρυθμίσεις του ν.δ/τος 1400/1973. Ο χρονικώς προγενέστερος από τους κανονισμούς αυτούς είναι ο "Γενικός Κανονισμός Υπηρεσίας στο Στρατό", ο οποίος κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του π.δ/τος 130/1984 (Α' 42). Με τις διατάξεις του καθορίζονται οι στρατιωτικές αρετές (φιλοπατρία, ανδρεία, στρατιωτικό πνεύμα κ.α.) και ορίζεται ότι "η πειθαρχία είναι η βασική στρατιωτική αρετή και η πρωταρχική δύναμη που διατηρεί σε συνοχή το Στρατό" (άρθρο 2). Προβλέπεται ότι "Ο στρατός έχει ιεραρχική δομή", ότι "η στρατιωτική ιεραρχία περιλαμβάνει την ιεραρχία των βαθμών και την ιεραρχία των καθηκόντων" (κλίμακας διοίκησης), ότι "η ιεραρχία των καθηκόντων ευρίσκεται σε αρμονία με την ιεραρχία των βαθμών" (άρθρο 7), ότι σε περίπτωση ομοιόβαθμων "οι πιο νέοι πρέπει να υπακούουν στον αρχαιότερό τους, σαν να ήταν ανώτερός τους στο βαθμό" (άρθρο 8), ότι η έκταση των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των στρατιωτικών είναι ανάλογη της διοίκησης που ασκούν, καθώς και ότι η διοίκηση παρέχει εξουσία και "δύναμη επιβολής της υπακοής", της άνευ, δηλαδή, σχολίων και κρίσεων εκτελέσεως των διαταγών ή εντολών του διοικητή (άρθρο 9). Προβλέπεται, συναφώς, ότι "κάθε κατώτερος οφείλει να υπακούει στους ανώτερους του και να εκτελεί χωρίς αντιλογία τις διαταγές τους που αφορούν την εφαρμογή των Στρατιωτικών Νόμων, των Κανονισμών και των Διαταγών της υπηρεσίας. Η υπακοή αυτή λέγεται πειθαρχία. Η πειθαρχία είναι η κύρια δύναμη του Στρατού, εφαρμόζεται σε όλους γενικά, χωρίς διάκριση βαθμού ή θέσεως. Προσδιορίζει το καθήκον καθενός και δεν επιτρέπει την αποδιοργάνωση του Στρατού" (άρθρο 10). Με τις ίδιες διατάξεις καθορίζονται οι υποχρεώσεις των στρατιωτικών κατά τρόπο ανάλογο με εκείνον που

καθορίζεται από το ν.δ/γμα 1400/1973, καθώς και τα καθήκοντά τους κατά τη μάχη, ενώ ειδικά καθήκοντα προβλέπονται, περαιτέρω, για τους αιχμαλώτους (άρθρο 14). Καθορίζονται, επίσης, οι γενικοί κανόνες συμπεριφοράς εκτός υπηρεσίας, η μη τήρηση των οποίων αποτελεί πειθαρχικό παράπτωμα (άρθρο 24). Με τον κανονισμό επαναλαμβάνεται η συνταγματική απαγόρευση των πολιτικών εκδηλώσεων, η οποία επεκτείνεται, κατά τη διάρκεια της θητείας τους, και στους κληρωτούς, ενώ ορίζεται ότι "οι στρατιωτικοί έχουν δικαίωμα να εκφράζουν γραπτά τις απόψεις τους και να δημοσιεύουν κείμενα καθαρά επιστημονικού, πολιτιστικού ή λογοτεχνικού περιεχομένου. Δεν μπορούν όμως να κάνουν το ίδιο για ζητήματα πολιτικού ή κομματικού περιεχομένου ούτε να κάνουν δηλώσεις στα μέσα μαζικής ενημέρωσης χωρίς άδεια του Υπουργού Εθνικής Άμυνας". Ορίζεται, περαιτέρω, ότι "Απαγορεύεται στους Αξιωματικούς, Υπαξιωματικούς και Ανθυπασπιστές, να ασκούν οποιοδήποτε επάγγελμα ή να ασχολούνται με οποιαδήποτε αμειβόμενη εργασία", καθορίζονται δε οι εξαιρέσεις από τον απαγορευτικό αυτό κανόνα σε αντιστοιχία με τις οικείες προβλέψεις του ν.δ/τος 1400/1973 (άρθρο 25). Αντίστοιχου περιεχομένου στρατιωτικοί κανονισμοί έχουν εγκριθεί, εξάλλου, τόσο για το πολεμικό ναυτικό (π.δ/γμα 210/1993 "Διατάξεις Πολεμικού Ναυτικού», Α' 89), όσο και για την πολεμική αεροπορία (π.δ/γμα 60/2009 «Κανονισμός Πειθαρχίας Πολεμικής Αεροπορίας», Α' 83). Τέλος, κανόνες για τις υπηρεσιακές μεταβολές (τοποθετήσεις, μεταθέσεις, αποσπάσεις κ.λπ.), την αξιολόγηση, την υπηρεσιακή και ιεραρχική εξέλιξη και την πειθαρχική ευθύνη των μονίμων στελεχών των ενόπλων δυνάμεων περιελήφθησαν και στον ν. 3883/2010 (Α' 167) με τον οποίο καταργήθηκαν οι διατάξεις του προγενέστερου ν. 2439/1996 (Α' 219). Για δε τα εγκλήματα που διαπράττουν, οι εν ενεργεία στρατιωτικοί υπάγονται, κατ' αρχήν, στη δικαιοδοσία των ειδικών ποινικών δικαστηρίων του άρθρου 96 παρ. 4 περ. α' του Συντάγματος (στρατοδικεία, ναυτοδικεία και αεροδικεία), ενώ για τους στρατιωτικούς τυγχάνουν περαιτέρω, εφαρμογής και οι διατάξεις του κυρωθέντος με το άρθρο πρώτο του ν. 2287/1995 (Α' 20) Στρατιωτικού Ποινικού Κώδικα, με τις διατάξεις του οποίου καθιερώνονται ειδικά στρατιωτικά εγκλήματα.

8. Επειδή με τις διατάξεις του ν. 1481/1984 (Α' 152) συνεστήθη η Ελληνική Αστυνομία (ΕΛ.ΑΣ.), ως ενιαίο σώμα ασφαλείας, το οποίο, "μέσα στα πλαίσια του Συντάγματος και των νόμων έχει ως αποστολή: α. Να κατοχυρώνει και να διατηρεί τη δημόσια τάξη β. Να προστατεύει τη δημόσια και κρατική ασφάλεια γ. Να εξασφαλίζει την πολιτική άμυνα της χώρας δ. Να συμμετέχει στην εξασφάλιση της εθνικής άμυνας σε συνεργασία με τις ένοπλες δυνάμεις" (άρθρα 1 και 3). Η νεοσυσταθείσα ΕΛ.ΑΣ. υπήχθη, στον απευθείας έλεγχο της πολιτικής ηγεσίας του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, μέσω της υπαγωγής της διοικήσεως του σώματος στις κεντρικές υπηρεσίες του Υπουργείου (άρθρο 2). Ακολούθησε ο ν. 2800/2000 (Α' 41), με τις διατάξεις του οποίου επήλθαν ευρείας εκτάσεως τροποποιήσεις του ν. 1481/1984, η βασικότερη εκ των οποίων συνίσταται στη σύσταση Αρχηγείου της ΕΛ.ΑΣ. (άρθρο 11), οργανωτική μεταβολή, η οποία κατέστη επιβεβλημένη για την ενίσχυση της επιχειρησιακής και

Λειτουργικής αυτονομίας της (βλ. και αιτιολογική έκθεση του ν. 2800/2000). Με τις νεότερες διατάξεις προβλέπεται, ρητώς, ότι "η Ελληνική Αστυνομία αποτελεί ιδιαίτερο ένοπλο Σώμα Ασφαλείας και λειτουργεί με τους δικούς της οργανικούς νόμους...Το αστυνομικό προσωπικό της έχει ιδιαίτερη ιεραρχία, αντίστοιχη της στρατιωτικής, και δικούς της κανόνες πειθαρχίας και δεν εφαρμόζονται στο προσωπικό αυτό οι διατάξεις που αφορούν τους δημοσίους πολιτικούς υπαλλήλους". Προβλέπεται, περαιτέρω, ότι "Όλες οι Υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας και το προσωπικό της τελούν σε διαρκή ετοιμότητα για την πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος, την προστασία του δημοκρατικού πολιτεύματος και της έννομης τάξης και την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών. Το αστυνομικό προσωπικό, οι συνοριακοί φύλακες και οι ειδικοί φρουροί θεωρούνται ότι βρίσκονται σε διατεταγμένη υπηρεσία, σε κάθε περίπτωση που καθίσταται αναγκαία η παρέμβασή τους", καθώς και ότι το ένοστολο προσωπικό "εκπαιδεύεται στη χρήση όπλων και ειδικών μέσων και μηχανημάτων και φέρει για την άσκηση των καθηκόντων του κατάλληλο οπλισμό, εφόδια και μέσα" και "δύναται να εκπαιδεύεται στις σχολές και τα κέντρα εκπαίδευσης των ενόπλων δυνάμεων (άρθρο 9). Ορίζεται, περαιτέρω, ότι "Η Ελληνική Αστυνομία είναι Σώμα Ασφαλείας με τοπική αρμοδιότητα σε όλη την επικράτεια, εκτός από τους χώρους για τους οποίους ειδικές διατάξεις προβλέπουν αρμοδιότητα του Λιμενικού Σώματος, και έχει ως αποστολή: α) Την εξασφάλιση της δημόσιας ειρήνης και ευταξίας και της απρόσκοπτης κοινωνικής διαβίωσης των πολιτών που περιλαμβάνει την άσκηση της αστυνομίας γενικής αστυνόμευσης και τροχαίας. β) Την πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος και την προστασία του Κράτους και του δημοκρατικού πολιτεύματος, στα πλαίσια της συνταγματικής τάξης που περιλαμβάνει την άσκηση της αστυνομίας δημόσιας και κρατικής ασφάλειας" (άρθρο 8). Τέλος, κατά τρόπο ανάλογο με τις αντιστοίχου περιεχομένου διατάξεις της νομοθεσίας περί ενόπλων δυνάμεων, ρυθμίζονται ζητήματα ιεραρχίας, αρχαιότητας και υπηρεσιακής καταστάσεως των αξιωματικών της ΕΛ.ΑΣ (βλ. π.δ/γμα 24/1997, Α' 29) καθώς και ζητήματα πειθαρχικού δικαίου του αστυνομικού προσωπικού του σώματος (βλ. π.δ/τος 120/2008, Α' 182). Εξάλλου, με το άρθρο 1 του ν. 3922/2011 (Α' 35), το Λιμενικό Σώμα, το οποίο είχε συσταθεί με το άρθρο 3 του ν. 1753/1919 (Α' 67), μετονομάζεται σε Λιμενικό Σώμα - Ελληνική Ακτοφυλακή (Λ.Σ. - ΕΛ.ΑΚΤ.) και υπάγεται στο νεοσυσταθέν Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (π.δ/γμα 184/2009, Α' 213). Κατά τις ειδικότερες προβλέψεις του ως άνω ν. 3922/2011, "το Λιμενικό Σώμα - Ελληνική Ακτοφυλακή έχει ως αποστολή την εφαρμογή του νόμου στις περιοχές και τους χώρους στους οποίους εκτείνεται η αρμοδιότητα του. Ειδικότερα, στην αποστολή του Λιμενικού Σώματος- Ελληνικής Ακτοφυλακής περιλαμβάνονται ιδίως: α. Η εξασφάλιση της δημόσιας τάξης, που περιλαμβάνει την άσκηση της αστυνομίας γενικής αστυνόμευσης και τροχαίας. β. Η πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος και ιδίως του οργανωμένου, που περιλαμβάνει την άσκηση δημόσιας και κρατικής ασφάλειας. γ. Η οργάνωση όρων ασφαλούς ναυσιπλοΐας. δ. Η έρευνα και διάσωση στη θάλασσα ε. Η προστασία του θαλασσιού

περιβάλλοντος. στ. Η λήψη μέτρων για την παρακολούθηση, την άσκηση αστυνόμευσης και τον έλεγχο των θαλάσσιων συνόρων. ζ. Η διασφάλιση της τήρησης και ο έλεγχος εφαρμογής των κανόνων ναυτικής ασφάλειας στα πλοία και τις λιμενικές εγκαταστάσεις, καθώς και των όρων ασφαλούς διαχείρισης των πλοίων...η. Ο έλεγχος εφαρμογής απαιτήσεων περί προσωπικού πλοίων.." (άρθρο 2). Με τις ίδιες διατάξεις, το Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ. χαρακτηρίζεται ρητώς ως "ένοπλο σώμα ασφαλείας, στρατιωτικώς οργανωμένο, το ένοπλο προσωπικό του οποίου έχει την ιδιότητα του στρατιωτικού σύμφωνα με το Στρατιωτικό Ποινικό Κώδικα (Σ.Π.Κ.). Στο προσωπικό του εφαρμόζονται οι διατάξεις που αφορούν τα άλλα ένοπλα σώματα, εφόσον τούτο ορίζεται ειδικά από το νόμο, καθώς και οι διατάξεις του άρθρου 129 του Κώδικα Προσωπικού Λιμενικού Σώματος (Κ.Π.Λ.Σ.) που κυρώθηκε με το ν. 3079/2002 (ΦΕΚ 311 Α΄)". Ορίζεται, επίσης, ότι "Οι Υπηρεσίες του Λιμενικού Σώματος-Ελληνικής Ακτοφυλακής και το προσωπικό του τελούν σε διαρκή ετοιμότητα για την υλοποίηση της αποστολής του" και "το στρατιωτικό προσωπικό του Λιμενικού Σώματος-Ελληνικής Ακτοφυλακής θεωρείται ότι βρίσκεται σε διατεταγμένη υπηρεσία όταν καθίσταται αναγκαία η παρέμβασή του..." (άρθρο 4). Ακολούθως, με τον μεταγενέστερο ν. 4150/2013 (Α΄ 102), επιχειρείται η επανένταξη του Λ.Σ. - ΕΛ.ΑΚΤ. στην οργανωτική δομή του ανασυσταθέντος Υπουργείου Ναυτιλίας και Αιγαίου (βλ. π.δ/γμα 85/2012, Α΄ 141), καθώς και η ενίσχυση των αρμοδιοτήτων του. Τέλος, διατάξεις για την υπηρεσιακή κατάσταση και το πειθαρχικό δίκαιο των στελεχών του Λιμενικού Σώματος, αντίστοιχες με εκείνες που ισχύουν για τα στελέχη των ενόπλων δυνάμεων, περιλαμβάνονται στον κυρωθέντα, με το άρθρο πρώτο του ν. 3079/2002, Κώδικα Προσωπικού του Λιμενικού Σώματος, ο οποίος στο άρθρο 129 ορίζει, επίσης, ότι "Το Λ.Σ. είναι στρατιωτικά συντεταγμένο σώμα και το προσωπικό αυτού διέπεται από τις κάθε φορά ισχύουσες διατάξεις για τους Αξιωματικούς, Ανθυπασπιστές και Υπαξιωματικούς του Πολεμικού Ναυτικού, προς τους οποίους εξομοιώνεται σε ό,τι αφορά την κατάσταση, την ποινική δωσιδικία, την πειθαρχία, το αποστρατευτικό δικαίωμα, τις αποδοχές,....".

9. Επειδή, ιδιαίτερες, μισθολογικού χαρακτήρα, ρυθμίσεις για τους αξιωματικούς, ανθυπασπιστές και μονίμους και εθελοντές οπλίτες των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας περιελήφθησαν, αρχικώς, στις διατάξεις του άρθρου 2 παρ.5 του ν. 754/1978 (Α΄17). Στη συνέχεια, με τις διατάξεις του ν. 1643/1986 (Α΄126) επιχειρήθηκε η αναμόρφωση του μισθολογικού καθεστώτος των στρατιωτικών των ενόπλων δυνάμεων, και των αντιστοίχων της Ελληνικής Αστυνομίας και του Λιμενικού Σώματος και η εισαγωγή ενός μισθολογίου αποκλειστικής επ΄αυτών εφαρμογής. Εκτεταμένες αλλαγές του μισθολογίου αυτού επήλθαν με τον επακολουθήσαντα ν. 2448/1996 (Α΄279), με τις διατάξεις του οποίου καθορίσθηκε ο βασικός μισθός του ανθυπολοχαγού και των αντιστοίχων προς αυτόν, ως βάση για τον υπολογισμό του μισθού των λοιπών βαθμών της ιεραρχίας. Με τον ίδιο νόμο χορηγήθηκαν συγκριτικώς υψηλότερες αυξήσεις στους ανώτατους αξιωματικούς, "προς

ενίσχυση του κύρους του βαθμού και για την αντιστάθμιση της αυξημένης ευθύνης των καθηκόντων που τους ανατίθενται", όπως αναφέρεται στην εισηγητική έκθεση του ως άνω νόμου. Παραλλήλως, επιχειρήθηκε η εκλογίκευση της επιδοματικής πολιτικής, με τη διατήρηση ορισμένων βασικών επιδομάτων (χρόνου υπηρεσίας και οικογενειακών βαρών), την αύξηση ορισμένων άλλων (εξομάλυνσης μισθολογικών διαφορών), τη θέσπιση νέων (επιδόματα ειδικής απασχόλησης, επιτελικής ευθύνης, έξοδα παράστασης) και την κατάργηση των υπολοίπων επιδομάτων που είχαν χορηγηθεί κατά το παρελθόν. Ακολούθησε ο ν. 3205/2003 (Α' 297), με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Ζ του οποίου (άρθρα 50 και 51) τροποποιήθηκαν και κωδικοποιήθηκαν οι διατάξεις του μισθολογίου των μονίμων στελεχών των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας, το οποίο από της ενάρξεως ισχύος του ν. 2448/1996 είχε υποστεί διαδοχικές τροποποιήσεις. Στην εισηγητική έκθεση του νόμου αυτού αναφέρεται ότι με τις διατάξεις του κωδικοποιούνται οι αλλαγές που επήλθαν μέχρι σήμερα και χορηγούνται επιπλέον αυξήσεις ώστε η δομή του μισθολογίου να ανταποκρίνεται καλύτερα στις σύγχρονες ανάγκες του προσωπικού του. Ειδικότερα, αυξάνονται οι βασικοί μισθοί και το επίδομα ειδικής απασχόλησης, ενώ διατηρούνται σταθερές οι υφιστάμενες σχέσεις μεταξύ των μισθών όλων των βαθμών. Για το προσωπικό των σωμάτων ασφαλείας αναφέρεται ότι προβλέπεται περαιτέρω αύξηση των επιδομάτων και αποζημιώσεων που συνδέονται με την παροχή πρόσθετης εργασίας, προκειμένου να εξυπηρετείται καλύτερα η εύρυθμη λειτουργία των αντίστοιχων υπηρεσιών. Με τις διατάξεις του άρθρου 50 του ως άνω ν. 3205/2003 διατηρήθηκε ως βάση υπολογισμού των αποδοχών των στελεχών αυτών ο βασικός μισθός του ανθυπολοχαγού. Πέραν του μηνιαίου βασικού μισθού, με τις διατάξεις του άρθρου 51 του ίδιου νόμου, προβλεπόταν η χορήγηση στο προσωπικό των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας των επιδομάτων χρόνου υπηρεσίας, οικογενειακής παροχής και εξομάλυνσης μισθολογικών διαφορών, καθώς και ειδικών επιδομάτων, συνδεδεμένων με την ιδιαίτερη φύση της αποστολής τους (ειδικών συνθηκών, ειδικής απασχόλησης, θέσης υψηλής ή αυξημένης ευθύνης, ευθύνης διοίκησης διεύθυνσης και αυξημένης επιχειρησιακής ετοιμότητας μονάδων), και εξόδων παράστασης. Με τις ίδιες διατάξεις διατηρήθηκαν, επίσης, τα ήδη χορηγούμενα επιδόματα εορτών (Χριστουγέννων και Πάσχα) και αδείας.

10. Επειδή, από τις ανωτέρω μνημονευόμενες διατάξεις συνάγεται ότι η αποστολή των ενόπλων δυνάμεων, όπως εξειδικεύεται από τους εκτελεστικούς του άρθρου 45 του Συντάγματος νόμους, συνίσταται στη διασφάλιση της εθνικής άμυνας, έννοια στην οποία περιλαμβάνεται η διαφύλαξη της εθνικής ανεξαρτησίας, η προάσπιση της εδαφικής ακεραιότητας της χώρας, η προστασία των ελλήνων πολιτών έναντι εξωτερικών επιθέσεων και απειλών και η εν γένει υποστήριξη των εθνικών συμφερόντων, σκοπών, δηλαδή, που, ως εκ της φύσεώς τους, συνάπτονται άμεσα με την ίδια την κρατική υπόσταση. Έμμεση αναγνώριση της αποστολής αυτής αποτελεί, εξάλλου, και η εκ του Συντάγματος ανάθεση της αρχηγίας των ενόπλων δυνάμεων στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ο οποίος απονέμει τους βαθμούς στα στελέχη τους.

Αντίστοιχης σπουδαιότητας είναι και η κύρια αποστολή των ενόπλων σωμάτων ασφαλείας (της Ελληνικής Αστυνομίας και του Λιμενικού Σώματος-Ελληνικής Ακτοφυλακής), η οποία συνίσταται στην τήρηση της δημόσιας τάξης και της κρατικής ασφάλειας και, εφόσον παραστεί ανάγκη, στην εξασφάλιση της εθνικής άμυνας σε συνεργασία με τις ένοπλες δυνάμεις της χώρας (πρβλ. ΣΤΕ 2649-2654/1987 Ολ. και ΣΤΕ 4125-4139/1999, 3604/1998, 1132/1988 κ.ά.) . Η εθνική άμυνα, η δημόσια τάξη και η κρατική ασφάλεια, ειδικότερες εκφάνσεις των οποίων αποτελεί η πρόληψη και η καταστολή του εγκλήματος, ως κατεχούσες δημόσιες εξουσίες και εκφράσεις κυριαρχίας, αποτελούν αρμοδιότητες αναπόσπαστες από τον πυρήνα της κρατικής εξουσίας. Για το λόγο αυτό, η άσκηση των επιμέρους αρμοδιοτήτων που συγκροτούν την αποστολή των σωμάτων αυτών, μη δυνάμενη, κατ' αρχήν, να παραχωρηθεί σε ιδιώτες ασκείται, μέσω των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας, μόνον από το κράτος (πρβλ. ΣΤΕ 1934/1998 Ολ. και ΣΤΕ 1879/2012, 3946/2002). Από τις προπαρατεθείσες διατάξεις συνάγεται περαιτέρω, ότι για την εκπλήρωση της συνταγματικής τους αποστολής, τόσο οι ένοπλες δυνάμεις όσο και τα σώματα ασφαλείας αποτελούν στρατιωτικώς οργανωμένα σώματα, με αυστηρή ιεραρχική δομή και λειτουργία, βασισμένη στην απαρέγκλιτη τήρηση των κανόνων της πειθαρχίας και της υπακοής των κατωτέρων προς τους ανωτέρους τους, οι δε υπηρετούντες σ' αυτά δεν αποτελούν πολιτικούς, αλλά στρατιωτικούς υπαλλήλους επί των οποίων δεν εφαρμόζονται οι περί μονιμότητας διατάξεις του άρθρου 103 παρ.4 του Συντάγματος (βλ. ΣΤΕ 2649-2654/1987 Ολ., ΣΤΕ 1132/1988, 3604/1998 κ.ά). Λόγω, εξάλλου, της ιδιαίτερα επικίνδυνης αποστολής των σωμάτων αυτών, συνεπαγόμενης εμπλοκή σε γυμνάσια και ασκήσεις, ενδεχομένως και σε πολεμικές επιχειρήσεις (στρατιωτικοί ενόπλων δυνάμεων) ή σύγκρουση με το έγκλημα (αστυνομικοί, λιμενικοί), αλλά και του χαρακτήρα των σωμάτων αυτών, ως στρατιωτικώς οργανωμένων, οι υπηρετούντες στις ένοπλες δυνάμεις και τα σώματα ασφαλείας τελούν υπό ιδιαίτερο εξουσιαστικό καθεστώς (Besonderes Gewaltverhalten). Η ειδική αυτή σχέση εξουσιαστικής προς το κράτος συνεπάγεται αυξημένες υπηρεσιακές και εξωπηρεσιακές υποχρεώσεις και δικαιολογεί τις απολύτου χαρακτήρα απαγορεύσεις της απεργίας των στρατιωτικών και των εκδηλώσεών τους υπέρ ή κατά πολιτικών κομμάτων, που επιβάλλονται από τις διατάξεις των άρθρων 23 παρ.2 και 29 παρ.3 του Συντάγματος, περαιτέρω δε καθιστά συνταγματικά επιτρεπτούς τους ειδικούς περιορισμούς των ατομικών δικαιωμάτων των στρατιωτικών, οι οποίοι δεν θα ήταν ανεκτοί εάν επιβάλλονταν στους λοιπούς πολίτες, όπως του δικαιώματος ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας και επαγγελματικής ελευθερίας, του δικαιώματος εκφράσεως και των δικαιωμάτων συνενώσεως και συναθροίσεως. Ειδικότερα, τα στελέχη των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας, κατά την άσκηση των ατομικών τους δικαιωμάτων, υπόκεινται, πέραν των γενικών περιορισμών που επιβάλλει ο νόμος, και σε ειδικότερους πρόσθετους περιορισμούς που δικαιολογούνται από τη φύση της σχέσης τους με το κράτος και τις απορρέουσες από τη σχέση αυτή υποχρεώσεις, εφόσον, βεβαίως, δεν

οδηγούν σε κατ' ουσία αναίρεση του αντιστοίχου δικαιώματος (βλ. ΣΤΕ 1571/2010, 1680/2007, 1560/2005, 573/2005, 251/2001, 1802/1986 κ.ά.). Εξάλλου, οι κανόνες του πειθαρχικού δικαίου των στρατιωτικών καθιερώνουν ιδιαίτερα πειθαρχικά παραπτώματα, που δικαιολογούνται κατ' αρχήν εκ της ανάγκης αποτελεσματικής ασκήσεως της αποστολής των σωμάτων αυτών και διατηρήσεως της συνοχής και της πειθαρχίας τους, τα οποία, μάλιστα, τιμωρούνται με την επιβολή πειθαρχικών ποινών περιοριστικών της ελευθερίας των παραβατών (περιορισμός, κράτηση, φυλάκιση κ.α.), ενώ περαιτέρω οι στρατιωτικοί των ενόπλων δυνάμεων και του λιμενικού σώματος υπάγονται, στη δικαιοδοσία των ειδικών ποινικών δικαστηρίων του άρθρου 96 παρ. 4 περ. α' του Συντάγματος και στις διατάξεις του στρατιωτικού ποινικού κώδικα, με τις οποίες καθιερώνονται ιδιαίτερα στρατιωτικά εγκλήματα, διακεκριμένα των προβλεπομένων από τις διατάξεις του κοινού ποινικού δικαίου. Τέλος, στοιχεία της υπηρεσιακής καταστάσεως των στρατιωτικών των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας είναι, μεταξύ άλλων, και η διαρκής ετοιμότητα και η αυξημένη επιφυλακή, η κατ' αρχήν αποκλειστική απασχόλησή τους και η συνακόλουθη απαγόρευση ασκήσεως άλλου επαγγέλματος ή παροχή επ' αμοιβή ιδιωτικού έργου, όπως επίσης και οι συχνές μεταθέσεις τους.

11. Επειδή, από τις ίδιες διατάξεις συνάγεται περαιτέρω ότι αντιστάθμισμα των ανωτέρω απαγορεύσεων και περιορισμών και των ειδικών συνθηκών εργασίας των στρατιωτικών των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας, οι οποίες συνεπάγονται αυξημένους κινδύνους για τη ζωή και τη σωματική τους ακεραιότητα, αλλά και αναγνώριση της σημασίας της αποστολής που επιτελούν, αποτελεί η ιδιαίτερη μισθολογική μεταχείριση τους, την οποία διαχρονικώς τους επιφύλαξε ο κοινός νομοθέτης. Η ευνοϊκή αυτή μεταχείριση δεν είναι ανάλογη με εκείνη των αμέσων πολιτειακών οργάνων του Κράτους, η οποία θεμελιώνεται στο άρθρο 26 του Συντάγματος και, στη συνέχεια, όσον αφορά τους δικαστικούς λειτουργούς, κατοχυρώνεται και ρητώς στο άρθρο 88 παρ.2 αυτού, το οποίο επιτάσσει την χορήγηση σ' αυτούς, με ειδικό νόμο, αποδοχών αναλόγων προς το λειτούργημά τους και τουλάχιστον ίσων προς τις αποδοχές των αντιστοίχων προς τους δικαστικούς λειτουργούς οργάνων των άλλων δύο λειτουργιών, αλλά, όσον αφορά τους στρατιωτικούς και τους υπαλλήλους των σωμάτων ασφαλείας η ευνοϊκή μισθολογική μεταχείρισή τους απορρέει εμμέσως εκ της ιδιαίτερης σημασίας της εκ του Συντάγματος αποστολής τους που δικαιολογεί, εξάλλου, και τις συνταγματικές απαγορεύσεις και τους ειδικούς περιορισμούς των ατομικών δικαιωμάτων τους, σύμφωνα με όσα έχουν εκτεθεί στην προηγούμενη σκέψη. Ειδικότερα, η αρχή της ιδιαίτερης μισθολογικής μεταχειρίσεως των στρατιωτικών εγγυάται την διαμόρφωση του ύψους των αποδοχών τους με κριτήρια όχι μόνον τον κλάδο, τον βαθμό ή τα καθήκοντα του υπαλλήλου αλλά την λήψη υπόψη και κριτηρίων όπως οι ιδιαίτερες συνθήκες ασκήσεως και η επικινδυνότητα του επαγγέλματός τους ώστε οι αποδοχές τους να είναι επαρκείς για αξιοπρεπή διαβίωση και ανάλογες της σημασίας της αποστολής τους για το Κράτος.

προκειμένου, συγχρόνως, να αποτρέπονται η εξωπληρεσιακή απασχόλησή τους και δη σε τομείς που ιδιαιτέρως εξυπηρετούνται από την στρατιωτική ή αστυνομική τους ιδιότητα (φύλαξη προσώπων, επιχειρήσεων κ.λ.π.), καθώς και οι συνδεδόμενοι με την άσκηση των καθηκόντων τους ηυξημένοι κίνδυνοι διαφθοράς. Το δε ύψος των αποδοχών της ηγεσίας των σωμάτων αυτών και των υπηρετούντων στους ανώτατους βαθμούς πρέπει να διαμορφώνεται αναλόγως και του κύρους του βαθμού τους και των ευθυνών των καθηκόντων τους τόσο σε καιρό ειρήνης όσο και πολέμου, λόγω, εξάλλου, και της αυστηρής ιεραρχικής δομής των στρατιωτικών σωμάτων. Συνεπώς, η υποχρέωση τηρήσεως από τον κοινό νομοθέτη της απορρέουσας εμμέσως από τις διατάξεις των άρθρων 45, 23 παρ.2 και 29 παρ.3 του Συντάγματος, αρχής της ιδιαίτερης μισθολογικής μεταχειρίσεως των στρατιωτικών αποτελεί μία πρόσθετη θεσμική εγγύηση που εξασφαλίζει την αποτελεσματική εκπλήρωση της αποστολής των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας μέσω της ενισχύσεως του ηθικού των στελεχών τους, αλλά και δικαίωμα των στρατιωτικών, λόγω των συνταγματικών απαγορεύσεων και περιορισμών, στους οποίους υπόκεινται και της επικινδυνότητας των καθηκόντων τους. Και ναι μεν στο πλαίσιο της ασκούμενης οικονομικής πολιτικής και κατ'εκτίμηση των εκάστοτε κρατουςών οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών ο κοινός νομοθέτης δύναται να προβεί σε μείωση του βασικού μισθού ή και των επιδομάτων των στρατιωτικών των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας, δεδομένου, μάλιστα, ότι από καμία συνταγματική διάταξη ή αρχή δεν κατοχυρώνεται δικαίωμα σε αποδοχές συγκεκριμένου ύψους, όμως η μεταβολή του μισθολογικού καθεστώτος των στρατιωτικών με τέτοιας φύσεως ή εκτάσεως μείωση των αποδοχών, που να επιφέρει ανατροπή του έως τότε ισχύοντος μισθολογικού καθεστώτος, δεν μπορεί να γίνει χωρίς να έχει προηγουμένως εκτιμηθεί το δημοσιονομικό όφελος, σε σχέση με τις επιπτώσεις, που η μείωση αυτή μπορεί να έχει στην λειτουργία των ενόπλων αυτών σωμάτων, καθώς και αν η μείωση είναι αναγκαία ή θα μπορούσε να αναπληρωθεί με άλλα μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος, με μικρότερο κόστος για το προσωπικό των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας. Η υποχρέωση αυτή, η οποία ισχύει, κατ'αρχήν, για κάθε σημαντική μείωση αποδοχών, η οποία στρέφεται κατά συγκεκριμένης κατηγορίας υπαλλήλων ή λειτουργών του Δημοσίου, καθίσταται εντονότερη στην περίπτωση των στρατιωτικών, υπέρ των οποίων ο νομοθέτης έχει, σύμφωνα με όσα ανωτέρω έχουν εκτεθεί, υποχρέωση, κατά τον προσδιορισμό του ύψους των αποδοχών τους, να λαμβάνει υπόψη, εκτός από τα συνήθη κριτήρια, και τις ιδιαίτερες συνθήκες ασκήσεως και την επικινδυνότητα του επαγγέλματός τους, καθώς και την επιτασσομένη αποκλειστική αφιέρωση στο επάγγελμα αυτό, ώστε οι αποδοχές τους να είναι επαρκείς για αξιοπρεπή διαβίωση και ανάλογες της σημασίας της αποστολής τους. Στο αρμόδιο δε δικαστήριο επιφυλάσσεται ο έλεγχος της συνταγματικότητας των σχετικών διατάξεων, από την άποψη της λήψεως υπόψη από τον νομοθέτη, στην συγκεκριμένη περίπτωση, των ως άνω νομίμων κριτηρίων και όχι άλλων προδήλως απροσφόρων,

έλεγχος πάντως που είναι οριακός. (πρβλ. Σ.τ.Ε. Ολομ. 3443/1998, καθώς και Σ.τ.Ε. 119, 545/2001, 1333/2000).

12. Επειδή, με το άρθρο 1 παρ.2 του ν. 4046/2012 [Μνημόνιο ΙΙ] (ΦΕΚ Α' 28/14.2.2012) εγκρίθηκε το Σχέδιο του Μνημονίου Συνεννόησης (Memorandum of Understanding) μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Τράπεζας της Ελλάδος ως προσ απαιτούμενο για την υπογραφή και τη θέση σε ισχύ των Συμβάσεων Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ), της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τράπεζας της Ελλάδος, τα σχέδια των οποίων επίσης εγκρίθηκαν με τον ίδιο νόμο και προσαρτήθηκαν σ' αυτόν ως Παράρτημα V (άρθρο 1 παρ. 1). Το εν λόγω Μνημόνιο αποτελείται από τα ακόλουθα μέρη: α) Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής (Memorandum of Economic and Financial Policies), β) Μνημόνιο Συνεννόησης στις συγκεκριμένες προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής (Memorandum of Understanding on Specific Economic Policy Conditionality) και γ) Τεχνικό Μνημόνιο Συνεννόησης (Technical Memorandum of Understanding). Στο πρώτο από τα ανωτέρω τρία επί μέρους Μνημόνια, δηλαδή στο Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής, το οποίο προσαρτάται στον ν. 4046/2012 ως Παράρτημα V_1 και στο οποίο περιγράφονται οι στόχοι, η στρατηγική και οι προοπτικές για την Ελληνική οικονομία, μεταξύ άλλων, αναφέρονται τα εξής στο κεφάλαιο με τίτλο «Δημοσιονομική Πολιτική»: «... 6. Για να διασφαλίσει την πορεία δημοσιονομικής προσαρμογής του προγράμματος, η κυβέρνηση θα αναλάβει τολμηρές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις από την πλευρά των δαπανών. Λαμβάνοντας υπόψη την προβλεπόμενη πορεία ανάκαμψης, τα συνεχή προβλήματα της Ελλάδας με τη φορολογική συμμόρφωση και την ανάγκη να προσαρμόσουμε κάποια από τα προηγούμενα μέτρα, θα απαιτηθούν επιπρόσθετα μέτρα πέραν εκείνων που έχουν ήδη εγκριθεί στο πλαίσιο της ΜΔΣ [εννοείται : Μεσοπρόθεσμη Δημοσιονομική Στρατηγική] του 2011 και του προϋπολογισμού του 2012. ... 7. Οι βασικές μεταρρυθμίσεις, συμπεριλαμβανομένων αυτών που έχουν καθοριστεί στη ΜΔΣ και στον προϋπολογισμό του 2012, περιλαμβάνουν: ... Μεταρρύθμιση της αποζημίωσης των υπαλλήλων του δημόσιου τομέα. Μέχρι το τέλος Ιουνίου 2012, θα μεταρρυθμίσουμε τα ειδικά μισθολόγια του δημοσίου (που αφορούν το ένα τρίτο της μισθολογικής δαπάνης του δημόσιου τομέα). Σε συμφωνία με τις αρχές της μεταρρύθμισης που ξεκίνησε το 2011, θα προσαρμόσουμε τις αποδοχές για τα ειδικά μισθολόγια (συμπεριλαμβανομένων των δικαστών, των διπλωματών, των μετακλητών, των ιατρών, των καθηγητών, της αστυνομίας και των ένοπλων δυνάμεων), ενώ θα προστατεύσουμε όσους είναι στις χαμηλότερες μισθολογικές κλίμακες με στόχο την πραγματοποίηση μόνιμων καθαρών εξοικονομήσεων ύψους περίπου 0,2 τοις εκατό του ΑΕΠ σε ετήσια βάση. Θα αναθεωρήσουμε επίσης το νέο σύστημα προαγωγών για να διασφαλίσουμε ότι υπάρχουν οι κατάλληλοι έλεγχοι κατά της αύξησης του μισθολογικού κόστους μέσω των προαγωγών. ... 8.... Δεδομένης της χαμηλής είσπραξης φόρων σε σύγκριση με τις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, η στρατηγική

προσαρμογής μας βασίζεται στην εισαγωγή εκτενών μεταρρυθμίσεων στη φορολογική διοίκηση . . . 9. Έχουμε δεσμευθεί να πετύχουμε τον δημοσιονομικό μας στόχο και είμαστε έτοιμοι να λάβουμε διορθωτικά μέτρα στην περίπτωση υποαπόδοσης. Τα διορθωτικά μέτρα, εάν κριθούν αναγκαία, θα περιλαμβάνουν πρόσθετες στοχευμένες μειώσεις στο μισθολογικό κόστος του δημόσιου τομέα και στις κοινωνικές δαπάνες, ... Παρομοίως, στην περίπτωση μιας διαρκούς υπέρ απόδοσης, η οποία θεωρηθεί μόνιμη, θα θέσουμε αυστηρότερους στόχους για το έλλειμμα, αλλά μπορεί επίσης να εξετάσουμε μια μείωση (σε) εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. Πρόθεσή μας είναι να διατηρήσουμε το σχετικό φορολογικό βάρος από τους έμμεσους φόρους». Στο δεύτερο από τα ανωτέρω δύο Μνημόνια, δηλαδή στο Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής, το οποίο προσαρτάται στον ν. 4046/2012 ως Παράρτημα V_2, αναφέρονται, μεταξύ άλλων, στο κεφάλαιο 1 με τίτλο «Δημοσιονομική εξυγίανση» τα εξής : «...Πριν την εκταμίευση, η Κυβέρνηση προβαίνει επίσης στις ακόλουθες εκκρεμείς ενέργειες: ... Μέχρι τον Ιούνιο του 2012 η Κυβέρνηση θα θεσπίσει νομοθετικά μία μείωση κατά μέσο όρο 10% στα αποκαλούμενα «ειδικά μισθολόγια» του δημοσίου τομέα, στα οποία το νέο μισθολόγιο δεν ισχύει. Τούτο θα εφαρμοσθεί από την 1η Σεπτεμβρίου 2012 και εντεύθεν και θα επιφέρει εξοικονομήσεις της τάξεως των 114 εκατομμυρίων Ευρώ τουλάχιστον (με αντίκτυπο μεταφοράς 226 εκατομμυρίων Ευρώ το 2013) (καθαρό ποσόν αφού ληφθεί υπόψη η επίπτωση επί των φόρων και των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης). ... Η Κυβέρνηση δηλώνει την ετοιμότητά της να ορίσει και να θεσπίσει πρόσθετα μέτρα, εάν παραστεί ανάγκη, έτσι ώστε να τηρηθούν οι δημοσιονομικοί στόχοι ». Μετά την ψήφιση του ν. 4046/2012 και με σκοπό την αναδιάρθρωση του δημόσιου χρέους της χώρας, δημοσιεύθηκε ο ν. 4050/2012 (Α' 36/23.2.2012), με τον οποίο θεσπίσθηκαν κανόνες συλλογικής δράσης για τίτλους εκδόσεως ή με εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου. Στη συνέχεια, με τον ν. 4051/2012 (Α' 40/29.2.2012) εισήχθησαν επείγουσες ρυθμίσεις για την εφαρμογή του, κατά τα ανωτέρω, εγκριθέντος Μνημονίου Συνεννόησης και επήλθαν οι αναγκαίες προσαρμογές στον εγκριθέντα με τον ν. 4032/2011 (Α' 257) προϋπολογισμό του 2012. Στην αιτιολογική έκθεση επί του άρθρου 2 του νόμου αυτού αναφέρεται ότι: " η μεγαλύτερη από την αναμενόμενη ύφεση της ελληνικής οικονομίας είχε ως αποτέλεσμα την εμφάνιση αποκλίσεων μεταξύ των αρχικών εκτιμήσεων και των τελικών αποτελεσμάτων του οικονομικού έτους 2011. Συνέπεια της αποκλίσεως αυτής είναι η ανάγκη επανακαθορισμού των μεγεθών του προϋπολογισμού του 2012 έτσι ώστε να είναι εφικτή η σύγκλιση με τους στόχους που έχουν τεθεί με το αναθεωρημένο Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής που έχει εγκριθεί από τη Βουλή. Οι παρεμβάσεις αυτές που γίνονται για την αντιστάθμιση των εκτιμώμενων αποκλίσεων αποτυπώνονται στον κατωτέρω πίνακα..." Στο πίνακα αυτό με τίτλο "Νέες Δημοσιονομικές παρεμβάσεις: α. Κρατικός Προϋπολογισμός " προβλέφθηκε, μεταξύ άλλων, εξοικονόμηση της τάξεως των 205 εκατομμυρίων ευρώ από τη μείωση των ειδικών μισθολογίων. Ακολούθως, στις 9 Μαρτίου 2012, ολοκληρώθηκε επιτυχώς, η διαδικασία

για την αναδιάρθρωση του ελληνικού χρέους (PSI) με την ανταλλαγή ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου, συνολικής ονομαστικής αξίας 198,045 δισεκατομμυρίων ευρώ έναντι νέων ομολόγων, ονομαστικής αξίας 92,072 δισεκατομμυρίων ευρώ, γεγονός που οδήγησε σε άμεση μείωση του δημοσίου χρέους της χώρας κατά 105,973 δισεκατομμύρια ευρώ και σε περιορισμό των μελλοντικών δαπανών για τόκους. Ενόψει της ολοκλήρωσής της διαδικασίας αναδιάρθρωσης του ελληνικού χρέους, και της ανακοινώσεως από την ελληνική κυβέρνηση, το Φεβρουάριο του 2012, μέτρων με στόχο τη μείωση του πρωτογενούς ελλείμματος κατά το 2012, συμπεριλαμβανομένης και της εγκρίσεως συμπληρωματικού προϋπολογισμού, εκδόθηκε η 2012/211/ΕΕ απόφαση του Συμβουλίου της 13-3-2012 (L 113), με την οποία, αναθεωρήθηκε η 2011/734/ΕΕ προηγούμενη απόφασή του. Στην εν λόγω απόφαση γίνεται μνεία της λήψεως μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής από την Ελλάδα για την μείωση του υπερβολικού ελλείμματος, μεταξύ δε των μέτρων αυτών περιλαμβάνεται και «η μείωση κατά 12 % κατά μέσο όρο των "ειδικών μισθών" του δημόσιου τομέα για τους οποίους δεν ισχύει το νέο μισθολόγιο», η οποία θα ισχύει από την 1η Ιουλίου 2012, με συνολική ετήσια εξοικονόμηση της τάξεως των 205 εκατομμυρίων ευρώ».

13. Επειδή, κατ' εφαρμογήν του ν. 4046/2012 εκδόθηκε, στη συνέχεια, ο ν. 4093/2012 «Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016 - Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής του ν. 4046/2012 και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016» (ΦΕΚ Α' 222/12.11.2012). Με τις διατάξεις της παραγράφου Α (με τίτλο ΕΓΚΡΙΣΗ ΜΕΣΟΠΡΟΘΕΣΜΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ 2013-2016) του άρθρου πρώτου του νόμου αυτού εγκρίθηκε το μεσοπρόθεσμο πλαίσιο. Όπως προκύπτει από την αιτιολογική έκθεση του μεσοπρόθεσμου πλαισίου (βλ. σχετ. κείμενο του Υπουργείου Οικονομικών Οκτωβρίου 2012) βασικός άξονας της στρατηγικής της Κυβέρνησης ήταν «η σύζευξη της δημοσιονομικής προσαρμογής και της επανεκκίνησης της πραγματικής οικονομίας, ώστε η χώρα να ξεφύγει από τον φαύλο κύκλο των ελλειμμάτων και της ύφεσης», καθώς και η εκδήλωση «ισχυρής πολιτικής βούλησης για την παραμονή της χώρας εντός της ευρωζώνης και η ανάκτηση της αξιοπιστίας της χώρας στην ευρωπαϊκή και την παγκόσμια σκηνή». Όπως προκύπτει από το μεσοπρόθεσμο, η στρατηγική της οικονομικής πολιτικής της κυβέρνησης που εφαρμόζεται από τα μέσα του 2012 έχει δύο κατευθύνσεις, η πρώτη εκ των οποίων συνίσταται στην εδραίωση της δημοσιονομικής εξυγίανσης, προσαρμογής και πειθαρχίας με στόχο την δραστική καταπολέμηση της σπατάλης, τον εξορθολογισμό των δημοσίων δαπανών και τη συρρίκνωση των διαρθρωτικών ελλειμμάτων, ενώ η δεύτερη εξ αυτών στην υλοποίηση ενός μεγάλου εύρους πολιτικών και μέτρων για την τόνωση της οικονομίας ως προς την ανάπτυξη, την ανεργία, τη ρευστότητα και τη μείωση του ελλείμματος. Βασική επιδίωξη του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής είναι να εισέλθει η χώρα σε μια μακρά περίοδο πρωτογενών πλεονασμάτων, ώστε να πορεύεται χωρίς δανειακές ανάγκες. Εξάλλου, στην ενότητα 1 "Δημοσιονομική στρατηγική και πολιτικές" του

Κεφαλαίου 3 του μεσοπροθέσμου, υποενότητα 1.4 "Η νέα δημοσιονομική προσπάθεια στην περίοδο 2013-2016", καθώς και στους συνοδεύοντες αυτό πίνακες, οι οποίοι προσαρτήθηκαν ως παράρτημα στον ν. 4093/2012 αναφέρεται ότι " οι καθυστερήσεις στην εφαρμογή των πολιτικών, κυρίως στον τομέα των διαρθρωτικών αλλαγών και η περιορισμένη εφαρμογή ή/και χαμηλότερη αποδοτικότητα κάποιων μέτρων, που οδήγησαν σε πολύ χαμηλότερες αποδόσεις του συνολικού πακέτου των μέτρων της προηγούμενης περιόδου σε σχέση με τους αρχικούς υπολογισμούς, σε συνδυασμό και με την βαρύτερη, από ότι προβλεπόταν, ύφεση, δημιούργησαν μεγάλες αποκλίσεις ακόμη και από τους χαμηλότερους (μετά την επιμήκυνση) στόχους του πρωτογενούς ελλείμματος Γενικής Κυβέρνησης της περιόδου 2013-2016. Προκειμένου να επανέλθει το πρόγραμμα στις αρχικές του προβλέψεις, κρίθηκε απαραίτητο να συνεχισθεί και να ενταθεί η δημοσιονομική προσαρμογή. Ειδικά σήμερα που η χώρα βρίσκεται κοντά στην επίτευξη πρωτογενών πλεονασμάτων...". Προβλέπεται δε, ότι το δημοσιονομικό όφελος από τον εξορθολογισμό των ειδικών μισθολογίων θα υπερβεί τα 257 εκατομμύρια ευρώ, εκ των οποίων τα 130 από τις περικοπές στους ένοπλους για την περίοδο 2013-2016, ενώ προβλέπεται η εξοικονόμηση 88 εκατομμυρίων ευρώ κατά το έτος 2014 από νέο μισθολόγιο για τις ένοπλες δυνάμεις. Τέλος, στην ενότητα 5 " Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού" του ίδιου Κεφαλαίου 3 υπό ενότητα 5.3.1 αναφέρεται ότι: "Οι δαπάνες για μισθούς εμφανίζονται μειωμένες κατά 2.490 εκατ. ευρώ, το 2016 σε σύγκριση με την σχετική εκτίμηση για το 2012 προ της λήψεως των μέτρων. Συγκεκριμένα, εκτιμάται ότι θα ανέλθουν σε 13.112 εκατ. ευρώ ή 6,76% του ΑΕΠ το 2012, σε 11.811 εκατ. ευρώ ή 6,45% του ΑΕΠ το 2013, σε 11.248 εκατ. ευρώ ή 6,16% του ΑΕΠ το 2014, σε 10.942 εκατ. ευρώ ή 5,83% του ΑΕΠ το 2015 και σε 10.630 εκατ. ευρώ ή 5,41% του ΑΕΠ το 2016. Η διαμόρφωση των εξοικονομήσεων στο ύψος των ανωτέρω δαπανών, εκτιμάται ότι θα επιτευχθεί ως αποτέλεσμα των εξής σχεδιαζόμενων παρεμβάσεων: εξορθολογισμός των ειδικών μισθολογίου....".

14. Επειδή, περαιτέρω με τις διατάξεις των περιπτώσεων 13-36 της υποπαραγράφου Γ.1 (με τίτλο «ΜΙΣΘΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ») της παραγράφου Γ (με τίτλο «ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ ΓΕΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ») του άρθρου πρώτου του ανωτέρω ν. 4093/2012 επήλθαν μειώσεις σε όλα τα χαρακτηρισθέντα από τον νομοθέτη ως «ειδικά μισθολόγια», με βάση τα οποία αμείβονται διάφορες κατηγορίες λειτουργών και υπαλλήλων. Ειδικότερα, με τις περιπτώσεις 31-33 της ως άνω υποπαραγράφου τροποποιήθηκαν οι διατάξεις των άρθρων 50 και 51 του ν. 3205/2003 και μειώθηκαν οι αποδοχές των στελεχών των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας, με τη μείωση του βασικού μισθού του ανθυπολοχαγού και των αντίστοιχων βαθμών, τη μείωση των συντελεστών βάσει των οποίων καθορίζονται οι βασικοί μισθοί των λοιπών βαθμών και τη μείωση των προβλεπόμενων επιδομάτων και αποζημιώσεων. Με τις ίδιες διατάξεις, τροποποιήθηκαν οι διατάξεις κοινών υπουργικών αποφάσεων

8002/32/122-α/6.9.2007 (Β' 1803) και 2/2381/0022/5.5.2009 (Β' 928), με τις οποίες είχαν καθορισθεί, κατ' εφαρμογήν της παραγράφου Α8 του άρθρου 51 του ν. 3205/2003, τα επιδόματα επιχειρησιακής ετοιμότητας του ένστολου προσωπικού της ΕΛ.Α.Σ. και του Λ.Σ.- ΑΚΤ. Ειδικότερα, στις διατάξεις των ως άνω περιπτώσεων ορίσθηκαν τα ακόλουθα: «31. α. Οι παράγραφοι 2 και 3 του άρθρου 50 του ν. 3205/2003 αντικαθίστανται από 1.8.2012 ως εξής: '2. Οι συντελεστές προσδιορισμού των βασικών μισθών της παραγράφου 1 είναι οι εξής: Αρχηγός Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας (Α/ Γ.Ε.ΕΘ.Α.) 2,14. Αρχηγός Γενικού Επιτελείου Στρατού, Ναυτικού, Αεροπορίας (Α/ Γ.Ε.Σ., Γ.Ε.Ν., Γ.Ε.Α.), Ελληνικής Αστυνομίας, Πυροσβεστικού και Λιμενικού Σώματος 1,94. Γενικός Επιθεωρητής Στρατού, Διοικητής 1ης Στρατιάς, Αρχηγός Στόλου και Αρχηγός Τακτικής Αεροπορίας 1,81. Αντιστράτηγος και αντίστοιχοι 1,69. Υποστράτηγος και αντίστοιχοι 1,60. Ταξίαρχος και αντίστοιχοι 1,50. Συνταγματάρχης και αντίστοιχοι 1,31. Αντισυνταγματάρχης και αντίστοιχοι 1,18. Ταγματάρχης και αντίστοιχοι 1,11. Λοχαγός και αντίστοιχοι 1,06. Υπολοχαγός και αντίστοιχοι 1,04. Ανθυπολοχαγός και αντίστοιχοι 1,00. Ανθυπασπιστής και αντίστοιχοι 0,94. Αρχιλοχίας και αντίστοιχοι 0,91. Επιλοχίας και αντίστοιχοι 0,88. Λοχίας και αντίστοιχοι 0,82. Δεκανέας και αντίστοιχοι 0,57. Μόνιμος Στρατιώτης και Αστυφύλακας που δεν έχει εκπληρώσει τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις 0,32. 3. Για τη διαμόρφωση των βασικών μισθών ο μηνιαίος βασικός μισθός του Ανθυπολοχαγού και αντίστοιχων ορίζεται σε οκτακόσια εβδομήντα πέντε ευρώ (875 €)". β. Οι παράγραφοι 3 έως και 8α του άρθρου 51 του ν. 3205/2003 αντικαθίστανται από 1.8.2012 ως εξής: "3. Εξομάλυνσης μισθολογικών διαφορών, ποσού εκατό ευρώ (100 €) για όλους τους στρατιωτικούς εν γένει. Για τους έγγαμους χωρίς τέκνα, που αναγνωρίζονται ως προστατευόμενα μέλη της οικογένειας για τον προσδιορισμό του φόρου εισοδήματος, το ανωτέρω ποσό ορίζεται σε εκατόν πενήντα ευρώ (150 €). Για έγγαμους ή διαζευγμένους ή σε διάσταση ή σε χρεία ή άγαμους οι οποίοι έχουν τέκνα, που αναγνωρίζονται ως προστατευόμενα μέλη της οικογένειας για τον προσδιορισμό του φόρου εισοδήματος, το ποσό του επιδόματος αυτού ορίζεται σε διακόσια ευρώ (200). Σε περίπτωση συζύγων που αμείβονται και οι δύο με τις διατάξεις του παρόντος, τα προστατευόμενα μέλη οικογένειας (τέκνα) λαμβάνονται υπόψη μόνο για τον έναν εξ αυτών. Στη βάση υπολογισμού των μηνιαίων αποδοχών των μαθητών των παραγωγικών σχολών των Ενόπλων Δυνάμεων, καθώς και των Εφέδρων και των Δοκίμων Εφέδρων Αξιωματικών των Ενόπλων Δυνάμεων, το επίδομα εξομάλυνσης ορίζεται σε εκατό ευρώ (100). 4. Ειδικής απασχόλησης για την Εθνική Άμυνα, Δημόσια Τάξη και Ασφάλεια: α. Για τα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων ορίζεται, κατά περίπτωση, ως εξής: i. Για ανώτατους αξιωματικούς σε διακόσια πενήντα ευρώ (250€) και για λοιπούς αξιωματικούς και ανθυπασπιστές σε εκατόν εβδομήντα ευρώ (170€). ii. Για υπαξιωματικούς και μόνιμους στρατιώτες σε εκατόν τριάντα ευρώ (130 €). β. Για το αστυνομικό προσωπικό της Ελληνικής Αστυνομίας, καθώς και για το προσωπικό του Πυροσβεστικού και Λιμενικού Σώματος που ορίζεται

κατά περίπτωση ως εξής: i. Για ανώτατους αξιωματικούς σε διακόσια είκοσι πέντε ευρώ (225 €) και για λοιπούς αξιωματικούς και ανθυπαστυνόμους ή αντίστοιχους σε εκατόν πενήντα πέντε ευρώ (155 €). ii. Για υπαξιωματικούς και αστυφύλακες ή αντίστοιχους σε εκατόν δέκα πέντε ευρώ (115 €). Από τη χορήγηση του ανωτέρω επιδόματος εξαιρούνται οι τελούντες σε κατάσταση πολεμικής ή μόνιμης διαθεσιμότητας και οι έφεδροι και δόκιμοι έφεδροι αξιωματικοί και οπλίτες θητείας και βραχείας ανακατάταξης (μέχρι τριών ετών). 5. Θέσης υψηλής ή αυξημένης ευθύνης, οριζόμενο κατά βαθμό ως εξής: α. Για τον Αρχηγό Γ.Ε.ΕΘ.Α. σε πεντακόσια τριάντα πέντε ευρώ (535 €). β. Για τους Αρχηγούς Γ.Ε.Σ., Γ.Ε.Ν., Γ.Ε.Α., το Γενικό Επιθεωρητή Στρατού, το Διοικητή της 1ης Στρατιάς, τον Αρχηγό Στόλου και τον Αρχηγό τακτικής Αεροπορίας, καθώς και για τους Αρχηγούς της Ελληνικής Αστυνομίας, του Πυροσβεστικού και Λιμενικού Σώματος σε τριακόσια πενήντα ευρώ (350 €). γ. Για τον Αντιστράτηγο ή αντίστοιχο σε διακόσια ογδόντα πέντε ευρώ (285 €). δ. Για τον Υποστράτηγο ή αντίστοιχο σε διακόσια δέκα ευρώ (210 €). ε. Για τον Ταξίαρχο ή αντίστοιχο, σε εκατόν τριάντα τρία ευρώ (133 €). στ. Για τον Συνταγματάρχη ή αντίστοιχο, με εξαίρεση τους προαγόμενους μισθολογικά στο βαθμό, σε ενενήντα πέντε ευρώ (95 €). ζ. Για τον Αντισυνταγματάρχη και Ταγματάρχη ή αντίστοιχους, με εξαίρεση τους μισθολογικά προαγόμενους στους βαθμούς αυτούς, σε σαράντα τρία ευρώ (43 €). η. Για τους κατώτερους Αξιωματικούς (Λοχαγούς, Υπολοχαγούς και Ανθυπολοχαγούς ή αντίστοιχους) με εξαίρεση τους μισθολογικά προαγόμενους στους βαθμούς αυτούς, σε τριάντα δύο ευρώ (32 €). θ. Για Ανθυπασπιστές, Υπαξιωματικούς και Μόνιμους Στρατιώτες, σε είκοσι έξι ευρώ (26 €). 6. Έξοδα παράστασης τα οποία ορίζονται ως εξής: α. Για τον Αρχηγό Γ.Ε.ΕΘ.Α. σε τριακόσια πενήντα ευρώ (350 €). β. Για τους Αρχηγούς Γ.Ε.Σ., Γ.Ε.Ν., Γ.Ε.Α. και τον αρχηγό της ΕΛ.ΑΣ., του Λ.Σ. και Π.Σ. σε διακόσια δέκα πέντε ευρώ (215 €). γ. Για τον Γενικό Επιθεωρητή Στρατού, τον Διοικητή της Πρώτης Στρατιάς, τον Αρχηγό του Στόλου και τον Αρχηγό της Τακτικής Αεροπορίας σε εκατόν πενήντα ευρώ (150€). 7. Ευθύνης Διοίκησης Διεύθυνσης ορίζεται ως εξής: α. Για τους Ανώτατους Αξιωματικούς, με εξαίρεση τους προαγόμενους μισθολογικά, σε ενενήντα πέντε ευρώ (95 €). β. Για τον Συνταγματάρχη ή αντίστοιχο, με εξαίρεση τους προαγόμενους μισθολογικά στο βαθμό, σε εβδομήντα έξι ευρώ (76 €). γ. Για τον Αντισυνταγματάρχη και Ταγματάρχη ή αντίστοιχους, με εξαίρεση τους προαγόμενους μισθολογικά στους βαθμούς αυτούς, σε πενήντα επτά ευρώ (57 €). δ. Για Κατώτερους Αξιωματικούς (Λοχαγούς, Υπολοχαγούς και Ανθυπολοχαγούς ή αντίστοιχους) με εξαίρεση τους μισθολογικά προαγόμενους στους βαθμούς αυτούς, σε τριάντα οκτώ ευρώ (38 €). ε. Για Ανθυπασπιστές, Υπαξιωματικούς και Μόνιμους Στρατιώτες σε είκοσι οκτώ ευρώ (28€). 8. Αυξημένης Επιχειρησιακής Ετοιμότητας Μονάδων: α. Για τους Αξιωματικούς και Υπαξιωματικούς των Ενόπλων Δυνάμεων ορίζεται σε σαράντα τρία ευρώ (43€)". 32. Η παρ. 10 του άρθρου 51 του ν. 3205/2003 αντικαθίσταται από 1.8.2012, ως εξής: "10. Στα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων, στο αστυνομικό προσωπικό της Ελληνικής Αστυνομίας και στο

ένστολο προσωπικό του Πυροσβεστικού και του Λιμενικού Σώματος, χορηγείται μηνιαίως επίδομα ειδικών συνθηκών, ποσό ίσο με εξήντα πέντε ευρώ (65 €). Από τη χορήγηση του ανωτέρω επιδόματος εξαιρούνται οι έφεδροι και δόκιμοι έφεδροι αξιωματικοί και οπλίτες θητείας". 33. Το ποσό της παραγράφου 2 του άρθρου 2 της αριθμ. 8002/32/122-α/6.9.2007 (Β' 1803) κοινής υπουργικής απόφασης και της παραγράφου 3 του άρθρου 2 της αριθμ. 2/2381/0022/5.5.2009 (Β' 928) όμοιας, διαμορφώνεται, από 1.8.2012, σε δύο ευρώ και εξήντα λεπτά (2,60 €)». Περαιτέρω, στην περίπτωση 37 της ανωτέρω υποπαραγράφου Γ1 του ν. 4093/2012 ορίστηκε ότι: «Ο χρόνος και ο τρόπος επιστροφής των αχρεωστήτως καταβληθεισών αποδοχών ..., που προκύπτουν από την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας υποπαραγράφου, καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών». Κατ' εξουσιοδότηση της τελευταίας αυτής διατάξεως εκδόθηκε η ήδη προσβαλλόμενη υπ' αριθ. οικ. 2/83408/0022/14.11.2012 απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών (Β' 3017/14.11.2012), με την οποία, όπως προεκτέθηκε, καθορίστηκε ο χρόνος και ο τρόπος επιστροφής των ποσών που προέκυψαν από την αναδρομική μείωση, από 1-8-2012, των αποδοχών και συντάξεων των μισθοδοτούμενων βάσει ειδικών μισθολογίων, στους οποίους περιλαμβάνονται οι στρατιωτικοί των ενόπλων δυνάμεων και οι υπάλληλοι των σωμάτων ασφαλείας. Εξάλλου, στην αιτιολογική έκθεση του ν. 4093/2012, ως προς τις ανωτέρω παρατεθείσες διατάξεις αναφέρεται ότι: "...ρυθμίζονται θέματα μισθολογικού περιεχομένου, τα οποία προβλέπονται στο πλαίσιο εφαρμογής του Μεσοπρόθεσμου Προγράμματος Δημοσιονομικής Προσαρμογής. Ειδικότερα: ... Με τις διατάξεις των περιπτώσεων 13 έως 36 προβλέπονται, από 1.8.2012 οι μειώσεις επί των αποδοχών όλων των αμειβομένων με ειδικά μισθολόγια. Με τις διατάξεις της περίπτωσης 37 προβλέπεται ότι με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών θα καθορισθεί ο χρόνος και ο τρόπος επιστροφής των αχρεωστήτως καταβληθεισών αποδοχών λόγω της εφαρμογής των διατάξεων που προβλέπουν την περικοπή των αποδοχών των αμειβομένων με ειδικά μισθολόγια...". Ακολούθως, μετά την δημοσίευση του ν. 4093/2012 και την κύρωση του κρατικού προϋπολογισμού στον οποίο ενσωματώθηκαν τα μέτρα δημοσιονομικής στρατηγικής που είχαν περιληφθεί στο μεσοπρόθεσμο πλαίσιο δημοσιονομικής στρατηγικής (ν. 4095/2012, Α' 226) το Eurogroup αποφάσισε στις 27 Νοεμβρίου 2012 την αποκατάσταση της ομαλής ροής χρηματοδότησης της Ελλάδας, ενώ τον Δεκέμβριο του 2012 έλαβε χώρα νέα επικαιροποίηση του Μνημονίου Συνεννόησης. Στο επικαιροποιημένο Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής του Δεκεμβρίου 2012 κατεγράφησαν όλα τα μέτρα που είχαν ήδη περιληφθεί στο μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό σχεδιασμό για τον περιορισμό του μισθολογικού κόστους του δημοσίου, μεταξύ των οποίων και η προοδευτική μείωση των αποδοχών των αμειβομένων βάσει ειδικών μισθολογίων. Ειδικότερα δε, αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής : «10.6 Πρόσθετα δημοσιονομικά μέτρα για το 2012 και Μεσοπρόθεσμη Δημοσιονομική Στρατηγική για 2013-2016. Τα δημοσιονομικά μέτρα στη Μεσοπρόθεσμη Δημοσιονομική Στρατηγική (ΜΔΣ) ως το 2016 περιλαμβάνουν τα

ακόλουθα : 1. Εξορθολογισμός του μισθολογικού κόστους κατά 1.110 εκατομμύρια Ευρώ το 2013 και επιπρόσθετα 259 εκατομμύρια Ευρώ το 2014, μέσω: ... εξορθολογισμού της μισθολογικής δαπάνης της κεντρικής κυβέρνησης ... • προοδευτικές μειώσεις στις μηνιαίες αμοιβές των υπαλλήλων των ειδικών μισθολογίων (δικαστές, διπλωμάτες, γιατροί, διδακτικό προσωπικό ΑΕΙ και ΤΕΙ, ένοπλες δυνάμεις και αστυνομία, υπάλληλοι αεροδρομίων, και γενικοί γραμματείς) με εφαρμογή από 1η Αυγούστου 2012, ως ακολούθως: 2 τοις εκατό κάτω από 1000 ευρώ, 10 τοις εκατό για 1000-1500 Ευρώ, 30 τοις εκατό για 2500-4000 Ευρώ και 35 τοις εκατό από 4000 Ευρώ».

15. Επειδή, με τις ανωτέρω διατάξεις του ν. 4093/2012, επήλθαν, όπως προκύπτει και από την συνοδεύουσα τον νόμο αυτό έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (179/38/2012), οι εξής μεταβολές στις αποδοχές των στρατιωτικών των ενόπλων δυνάμεων και των υπαλλήλων των σωμάτων ασφαλείας: Α. ο μεικτός βασικός μισθός: του Αρχηγού Γ.Ε.ΕΘ.Α. διαμορφώνεται στα 1.873 ευρώ (από 2.337) με συντελεστή επί του βασικού μισθού του Ανθυπολοχαγού 2,14 (από 2,50), του Αρχηγού ΓΕΣ, ΓΕΝ, ΓΕΑ, ΕΛΑΣ,ΛΣ διαμορφώνεται στα 1.698 ευρώ (από 2.068) με συντελεστή 1,94 (από 2,30), του Γενικού Επιθεωρητή Στρατού, Διοικητή 1ης Στρατιάς, Αρχηγού Στόλου και Αρχηγού τακτικής Αεροπορίας διαμορφώνεται στα 1.584 ευρώ (από 1.888) με συντελεστή 1,81 (από 2,10), του Αντιστρατήγου και αντιστοίχων διαμορφώνεται στα 1.479 ευρώ (από 1.753) με συντελεστή 1,69 (από 1,95), του Υποστρατήγου και αντιστοίχων διαμορφώνεται στα 1.400 ευρώ (από 1.645) με συντελεστή 1,60 (από 1,83), του Ταξιάρχου και αντιστοίχων διαμορφώνεται στα 1.313 ευρώ (από 1.510) με συντελεστή 1,50 (από 1,68), του Συνταγματάρχη και αντιστοίχων διαμορφώνεται στα 1.146 ευρώ (από 1.295) με συντελεστή 1,31 (από 1,44), του Αντισυνταγματάρχη και αντιστοίχων διαμορφώνεται στα 1.033 ευρώ (από 1.151) με συντελεστή 1,18 (από 1,28), του Ταγματάρχη και αντιστοίχων διαμορφώνεται στα 971 ευρώ (από 1.070) με συντελεστή 1,11 (από 1,19), του Λοχαγού και αντιστοίχων διαμορφώνεται στα 928 ευρώ (από 1.016) με συντελεστή 1,06 (από 1,13), του Υπολοχαγού και αντιστοίχων διαμορφώνεται στα 910 (από 971) με συντελεστή 1,04 (από 1,08), του Ανθυπολοχαγού και αντιστοίχων διαμορφώνεται στα 875 ευρώ (από 899) με συντελεστή 1,00 (από 1,00), του Ανθυπασπιστή και αντιστοίχων διαμορφώνεται στα 823 ευρώ (από 863) με συντελεστή 0,94 (από 0,96), του Αρχιλοχία και αντιστοίχων διαμορφώνεται στα 796 ευρώ (από 836) με συντελεστή 0,91 (από 0,93), του Επιλοχία και αντιστοίχων διαμορφώνεται στα 770 ευρώ (από 800) με συντελεστή 0,88 (από 0,89), του Λοχία και αντιστοίχων διαμορφώνεται στα 718 ευρώ (από 683) με συντελεστή 0,82 (από 0,76), του Δεκανέα και αντιστοίχων διαμορφώνεται στα 499 ευρώ (από 512) με συντελεστή 0,57 (από 0,57), και του Μόνιμου Στρατιώτη και Αστυφύλακα που δεν έχει εκπληρώσει τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις διαμορφώνεται στα 280 ευρώ (από 288) με συντελεστή 0,32 (από 0,32). Β. Αντιστοίχως τα επιδόματα: α) εξομάλυνσης διαμορφώνεται, ανάλογα με την

οικογενειακή κατάσταση του δικαιούχου, μεταξύ 100 και 200 ευρώ (από 111 - 226), β) ειδικής απασχόλησης για τους ανώτατους αξιωματικούς διαμορφώνεται στα 250 ευρώ (από 338), για τους λοιπούς αξιωματικούς ενόπλων δυνάμεων διαμορφώνεται στα 170 ευρώ (από 192), για τους υπαξιωματικούς και μονίμους στρατιώτες ενόπλων δυνάμεων διαμορφώνεται στα 130 ευρώ (από 146,45), για τους ανώτατους αξιωματικούς ΕΛ.ΑΣ. και Λ.Σ. διαμορφώνεται στα 225 ευρώ (από 311), για τους λοιπούς αξιωματικούς και ανθυπαστυνόμους ΕΛ.ΑΣ. και Λ.Σ. διαμορφώνεται στα 155 ευρώ (από 175,6), για τους υπαξιωματικούς και αστυφύλακες ΕΛ.ΑΣ. και Λ.Σ. διαμορφώνεται στα 115 ευρώ (από 130,43), γ) υψηλής θέσης ή αυξημένης ευθύνης ορίζεται σε ποσά από 26 έως 535 ευρώ ανάλογα με τον βαθμό (από 29,15 έως 713,26), δ) ευθύνης Διοίκησης ορίζεται σε ποσά από 28 έως 95 ευρώ ανάλογα με το βαθμό (από 25 έως 119), ε) αυξημένης επιχειρησιακής ετοιμότητας αξιωματικών και υπαξιωματικών ενόπλων δυνάμεων στο ποσό των 43 ευρώ (από 59), στ) ειδικών συνθηκών για τα στελέχη ενόπλων δυνάμεων και ένστολο προσωπικό ΕΛ.ΑΣ. και Λ.Σ. ορίζεται στο ποσό των 65 ευρώ (από 72), ζ) επίδομα αυξημένης επιχειρησιακής ετοιμότητας για το ένστολο προσωπικό ΕΛ.ΑΣ. και Λ.Σ. μειώνεται από 2,93 ευρώ σε 2,60 η αποζημίωση για κάθε ώρα νυχτερινής απασχόλησης και μέχρι 64 ώρες το μήνα, τέλος η) τα έξοδα παράστασης για τον Αρχηγό ΓΕΕΘΑ διαμορφώνονται στα 350 ευρώ (από 433,14), για τους Αρχηγούς ΓΕΣ, ΓΕΑ, ΓΕΝ και Αρχηγούς ΕΛ.ΑΣ. και Λ.Σ. διαμορφώνεται στα 215 ευρώ (από 263,93) και για τους Γενικό Επιθεωρητή Στρατού, Διοικητή 1ης Στρατιάς κ.λ.π. διαμορφώνεται στα 150 ευρώ (από 175,68). Αντίστοιχες μειώσεις υπέστησαν οι απόστρατοι και οι συνταξιούχοι αστυνομικοί και λιμενικοί λόγω της, κατά τα προεκτεθέντα, συνδέσεως των συντάξιμων αποδοχών τους με τις αποδοχές των εν ενεργεία στελεχών των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας (βλ. άρθρο 34 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα).

16. Επειδή, από τα εκτεθέντα στις σκέψεις 13 έως 16 προκύπτει ότι με τις διατάξεις των περιπτώσεων 13-37 της υποπαραγράφου Γ1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, οι οποίες θεσπίστηκαν από τη Βουλή των Ελλήνων κυριαρχικώς (πρβλ. ΣτΕ 668/2012 Ολ., 1116/2014 Ολ.), ο νομοθέτης, αφού διαπίστωσε ότι η οικονομική ύφεση συνεχίζεται και ότι η χώρα εξακολουθεί να έχει «συνεχή προβλήματα με τη φορολογική συμμόρφωση», την είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών και την προώθηση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, αποφάσισε να λάβει και πάλι, μεταξύ άλλων, ως άμεσο μέτρο για την αντιμετώπιση της παρατεταμένης οικονομικής και δημοσιονομικής κρίσης την περαιτέρω μείωση των αποδοχών των μισθοδοτούμενων από το δημόσιο βάσει "ειδικών" μισθολογίων υπαλλήλων και λειτουργών. Αν και καθένα από τα "ειδικά" αυτά μισθολόγια αφορούσε διαφορετική κατηγορία λειτουργών ή υπαλλήλων, με απολύτως διακεκριμένα καθήκοντα και αποστολή, ο νομοθέτης τα αντιμετώπισε συλλήβδην ως ένα ενιαίο οικονομικό μέγεθος, το οποίο έπρεπε, υπολογιζόμενο ως σύνολο, να μειωθεί κατά ποσοστό 10% στο πλαίσιο της επιχειρούμενης μείωσης του δημοσιονομικού ελλείμματος και του δημοσίου χρέους.

Από τα δεδομένα αυτά, τα οποία επιβεβαιώνονται, άλλωστε, και από τις προπαρασκευαστικές εργασίες ψηφίσεως του ν. 4093/2012 συνάγεται, περαιτέρω, ότι ο νομοθέτης, χωρίς να λάβει υπόψη τους λόγους για τους οποίους είχε θεσπισθεί ιδιαίτερο μισθολόγιο για καθεμία από τις εν λόγω κατηγορίες λειτουργών ή υπαλλήλων και το οποίο, για ορισμένες εξ αυτών, συνδέεται με την άσκηση της εκ του Συντάγματος κρατικής τους αποστολής, προέβη σε μείωση των "ειδικών" μισθολογίων, αποδίδοντας σημασία, για τον καθορισμό του ύψους της μειώσεως σε κάθε μισθολόγιο και σε κάθε βαθμό εντός του αυτού μισθολογίου, αποκλειστικώς και μόνον στο μαθηματικό ύψος των έως τότε χορηγουμένων αποδοχών. Με βάση το κριτήριο αυτό ο νομοθέτης θέσπισε μεγαλύτερο ποσοστό μειώσεως (άνω δηλαδή του 10%, το οποίο εξελήφθη ως μέσος όρος για τις μειώσεις σε όλα τα μισθολόγια) στα μισθολόγια, στα οποία το ύψος των αποδοχών ήταν γενικώς μαθηματικώς υψηλότερο, και μικρότερο σε εκείνα, στα οποία το ύψος των αποδοχών ήταν μαθηματικώς μικρότερο, εντός δε του ίδιου μισθολογίου μείωσε κατά μεγαλύτερο ποσοστό τις αποδοχές των κατεχόντων τους ανωτέρους και ανωτάτους βαθμούς λειτουργούς και υπαλλήλους. Κατ' εφαρμογή του αμιγώς αριθμητικού αυτού κριτηρίου, ο νομοθέτης καθόρισε και τις μειώσεις στις αποδοχές των στρατιωτικών των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας, επιφέροντας, ειδικότερα, μειώσεις στο ύψος του μισθού βάσης και των συντελεστών που εφαρμόζονται επ' αυτού για τον υπολογισμό των βασικών μισθών των λοιπών βαθμών, καθώς και στο ύψος των χορηγουμένων σε αυτούς επιδομάτων, οι οποίες αποδοχές, όπως έχει ήδη εκτεθεί, έχουν τον χαρακτήρα κινήτρου για την αποτελεσματικότερη εκπλήρωση της αποστολής τους και αντισταθμίματος για τις ιδιαίτερες συνθήκες εκτέλεσης των καθηκόντων τους. Εξάλλου, για τη μείωση των συντελεστών, βάσει των οποίων καθορίζονται οι βασικοί μισθοί των στελεχών των ενόπλων αυτών σωμάτων, η εφαρμογή των οποίων άγει σε πρόσθετη σημαντική μείωση των αποδοχών των υψηλόβαθμων, ιδίως, στρατιωτικών (άνω του 10%) δεν παρατίθεται άλλη δικαιολογία, εκτός από το ότι οι μισθοί των ανώτατων αξιωματικών είναι μαθηματικώς υψηλότεροι των μισθών των υπολοίπων στελεχών των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας, ρύθμιση, η οποία, κατά την εκτίμηση του νομοθέτη, αποτελούσε επαρκές μέτρο για την προστασία όσων βρίσκονται "στις χαμηλότερες μισθολογικές κλίμακες".

17. Επειδή, περαιτέρω, στο άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος ορίζεται ότι: «οι Έλληνες πολίτες συνεισφέρουν χωρίς διακρίσεις στα δημόσια βάρη, ανάλογα με τις δυνάμεις τους.», στο δε άρθρο 25 παρ.1 και 4 του Συντάγματος ορίζεται ότι: "1. Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους. ...Οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας.2...3... 4. Το Κράτος δικαιούται να αξιώνει από όλους τους πολίτες την εκπλήρωση του χρέους

της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης.". Περαιτέρω, στο άρθρο 79 παρ.1 του Συντάγματος ορίζεται ότι: "Η Βουλή κατά την τακτική ετήσια συνοδό της ψηφίζει τον προϋπολογισμό των εσόδων και εξόδων του Κράτους για το επόμενο έτος..." και στο άρθρο 106 παρ.1 αυτού ορίζεται ότι: "Για την εδραίωση της κοινωνικής ειρήνης και την προστασία του γενικού συμφέροντος το Κράτος προγραμματίζει και συντονίζει την οικονομική δραστηριότητα στη Χώρα, επιδιώκοντας να εξασφαλίσει την οικονομική ανάπτυξη όλων των τομέων της εθνικής οικονομίας...."

18. Επειδή, από τον συνδυασμό των ανωτέρω συνταγματικών διατάξεων συνάγεται ότι σε περιπτώσεις παρατεταμένης οικονομικής κρίσεως, ο κοινός νομοθέτης δύναται να θεσπίσει μέτρα περιστολής των δημοσίων δαπανών που συνεπάγονται σοβαρή οικονομική επιβάρυνση μεγάλων κατηγοριών του πληθυσμού και, ιδίως, όσων λαμβάνουν μισθό ή σύνταξη από το δημόσιο ταμείο λόγω της άμεσης εφαρμογής και αποτελεσματικότητας των επιβαλλομένων σε βάρος τους μέτρων για τον περιορισμό του δημοσίου ελλείμματος. Η δυνατότητα, όμως, αυτή δεν μπορεί να είναι απεριόριστη αλλά έχει ως όριο τις αρχές της αναλογικότητας, της ισότητας στην κατανομή των δημοσίων βαρών και του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, οι οποίες επιτάσσουν το βάρος της δημοσιονομικής προσαρμογής να κατανέμεται μεταξύ όλων των κατηγοριών απασχολούμενων τόσο στο δημόσιο, όσο και στον ιδιωτικό τομέα, όπως, επίσης, και των ασκούντων ελεύθερο επάγγελμα, δεδομένου, μάλιστα, ότι η βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών είναι προς όφελος όλων. Και τούτο διότι, ενόψει και της καθιερωμένης στο άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος αξιώσεως του κράτους να εκπληρώνουν όλοι οι πολίτες το χρέος της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης, δεν είναι επιτρεπτό η επιβάρυνση από τα μέτρα που λαμβάνονται προς αντιμετώπιση της δυσμενούς και παρατεταμένης οικονομικής συγκυρίας να κατανέμεται πάντοτε σε συγκεκριμένες κατηγορίες πολιτών ώστε η σωρευτική επιβάρυνση αυτών να είναι ιδιαίτερα μεγάλη και να είναι πλέον εμφανής η υπέρβαση των ορίων της αναλογικότητας και της ισότητας στην κατανομή των δημοσίων βαρών, αντί της προωθήσεως διαρθρωτικών μέτρων ή της εισπράξεως των φορολογικών εσόδων από την μη εφαρμογή των οποίων ευνοούνται, κυρίως, άλλες κατηγορίες πολιτών (πρβλ ΣΤΕ 668/2012 ΟΛ.).

19. Επειδή, από την δημοσίευση του ν. 3833/2010 " Προστασία της εθνικής οικονομίας-Επείγοντα μέτρα για την αντιμετώπιση της δημοσιονομικής κρίσης" (Α'40/15-3-2010) μέχρι την αναδρομική από 1-8-2012 μείωση των αποδοχών τους που επήλθε με τις προεκτεθείσες διατάξεις των περιπτώσεων 31-33 της υποπαραγρ. Γ1 του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, τα στελέχη των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας υπέστησαν, διαδοχικώς, τις εξής μειώσεις στις αποδοχές τους: (α) μείωση κατά 12% των επιδομάτων, αποζημιώσεων και πρόσθετων αμοιβών τους, εξαιρουμένων των επιδομάτων οικογενειακής παροχής, χρόνου υπηρεσίας, ειδικών συνθηκών εργασίας, επικίνδυνης εργασίας, καταδυτικού και αυξημένης επιχειρησιακής ετοιμότητας και καθορισμός, εφεξής, του επιδόματος ειδικών συνθηκών του άρθρου 51

παρ.10 του ν. 3205/2003 στο ποσό που είχε διαμορφωθεί αντί της ετησίας αναπροσαρμογής του (άρθρα 1 παρ. 2, 3 και 8 παρ.5 του ν. 3833/2010, Α' 40, άρθρο 90 παρ.4 του ν. 3842/2010, Α' 58), (β) πρόσθετη μείωση κατά 8% των επιδομάτων, αποζημιώσεων, πρόσθετων αμοιβών και εξόδων παράστασης, που περιεκόπησαν κατ' εφαρμογήν του ν. 3833/2010 (άρθρο τρίτο παρ. 1 του ν. 3845/2010, Α' 65), (γ) μείωση των επιδομάτων εορτών και αδείας κατά 30 % (άρθρο 1 παρ. 2 του ν. 3833/2010), στη συνέχεια, δε καθορισμός τους στο ενιαίο ποσό των 1.000 ευρώ κατ' έτος και, για όσους εξ αυτών ελάμβαναν μηνιαίες μεικτές αποδοχές ανώτερες των 3.000 ευρώ, πλήρης κατάργησή τους (άρθρο τρίτο παρ. 6 του ν. 3845/2010), (δ) μείωση κατά 10 % του επιδόματος ειδικής απασχόλησης για την εθνική άμυνα και τη δημόσια τάξη και ασφάλεια (άρθρο 55 παρ. 23 του ν. 4002/2011). Στις μειώσεις αυτές πρέπει να συνυπολογισθεί η αναστολή, κατά το χρονικό διάστημα από 1.7.2011 της χορηγήσεως μισθολογικής προαγωγής και των αυξήσεων του επιδόματος χρόνου υπηρεσίας, καθώς και η επιβολή ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης για την καταπολέμηση της ανεργίας, η οποία υπολογίζεται σε ποσοστό δύο τοις εκατό (2%) επί των τακτικών αποδοχών και πρόσθετων αμοιβών και αποζημιώσεων (άρθρο 38 παρ. 2 και 5 του ν. 3986/2011) και, τέλος, η κατάργηση, με την περίπτωση 1 της υποπαραγράφου Γ1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, των επιδομάτων εορτών και αδείας για όσους εξακολουθούσαν να τα λαμβάνουν. Παραλλήλως, οι εν ενεργεία στρατιωτικοί των ενόπλων δυνάμεων και οι υπάλληλοι των σωμάτων ασφαλείας υπεβλήθησαν, και στο σύνολο των γενικής φύσεως οικονομικών και φορολογικών μέτρων που ελήφθησαν για την αντιμετώπιση του δημοσιονομικού προβλήματος της χώρας, τέτοια δε μέτρα ήταν, μεταξύ άλλων, η σταδιακή μείωση του αφορολογήτου ορίου, ο περιορισμός των κλιμακίων και η αύξηση των συντελεστών φορολογίας εισοδήματος (άρθρα 27 του ν. 3986/2011, άρθρο 1 επ. του ν. 3842/2010, 38 του ν. 4024/2011 κ.α.), η επιβολή ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης (άρθρο 29 του ν. 3986/2011), η διαδοχική αύξηση των συντελεστών του φόρου προστιθέμενης αξίας, η υπαγωγή στους αυξημένους συντελεστές αγαθών και υπηρεσιών που υπάγονταν σε κατώτερη κλίμακα και η αύξηση των ειδικών φόρων κατανάλωσης (άρθρα 12 επ. του ν. 3833/2010, 34 του ν. 3986/2011 κ.α.), η εξίσωση του φόρου πετρελαίου θέρμανσης και κίνησης (άρθρο 36 του ν. 3986/2011), καθώς και η σταδιακή αύξηση των αντικειμενικών αξιών των ακινήτων και η επιβολή του ειδικού φόρου ηλεκτροδοτούμενων (άρθρα 33 του ν. 3986/2011, 53 του ν. 4021/2011 κ.α.).

20 Επειδή, κατά τα ανωτέρω εκθεθέντα ούτε από τις προπαρασκευαστικές εργασίες ψηφίσεως του ν. 4093/2012, ούτε από το κείμενο του εγκριθέντος με τον νόμο αυτό Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016, ούτε, τέλος, από το κείμενο του εγκριθέντος με τον ν. 4046/2012 Μνημονίου Συνεννόησης προκύπτει ότι κατά τον προσδιορισμό του ύψους των περικοπών στο μισθολογίου των στρατιωτικών ελήφθησαν υπόψη, πέραν του ανωτέρω καθαρώς αριθμητικού και, ως εκ

τούτου, προδήλως απροσφόρου κριτηρίου, της επιτεύξεως δηλαδή συγκεκριμένης μεσοσταθμικής μείωσης του μισθολογικού κόστους του Δημοσίου, η σημασία της αποστολής των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας και οι ιδιαίτερες συνθήκες ασκήσεως των καθηκόντων των στελεχών τους. Ούτε προκύπτει ότι έγιναν ειδικές εκτιμήσεις για τις επιπτώσεις από τις εν λόγω μειώσεις στη λειτουργία των ενόπλων αυτών σωμάτων, ούτε αν οι εκ των μειώσεων προερχόμενες επιπτώσεις είναι μικρότερες ή μεγαλύτερες από το οικονομικό όφελος που θα προκύψει, ούτε, τέλος, αν θα μπορούσαν να ληφθούν άλλα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος, με μικρότερο κόστος για το προσωπικό των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας. Δεν εξετάσθηκε, επίσης, αν οι αποδοχές των στελεχών των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας παραμένουν, και μετά τις νέες μειώσεις, επαρκείς για την αντιμετώπιση του κόστους αξιοπρεπούς διαβίωσης τους και ανάλογες της αποστολής τους. Η συνεκτίμηση των ως άνω κριτηρίων και λοιπών παραγόντων ήταν, κατά τα ήδη εκτεθέντα, επιβεβλημένη διότι οι επίμαχες περικοπές αφορούσαν σε αποδοχές των στελεχών στρατιωτικώς οργανωμένων σωμάτων, υπέρ των οποίων ο κοινός νομοθέτης έχει υποχρέωση ιδιαίτερης μισθολογικής μεταχειρίσεως, η οποία απορρέει εμμέσως από τα άρθρα 45, 23 παρ.2 και 29 παρ.3 του Συντάγματος, ως αρχή που εγγυάται την αποτελεσματική εκπλήρωση της κρατικής αποστολής τους και ως αντιστάθμισμα για τις ιδιαίτερες συνθήκες εκτελέσεως των καθηκόντων τους. Οι ελλείψεις αυτές δεν μπορούν, εξάλλου, να αναπληρωθούν από την μελέτη που προσκόμισε η διοίκηση (βλ. μελέτη για τις μισθολογικές εξελίξεις στο Δημόσιο του Μαρτίου 2011, HAY και ICAP Group), τα πορίσματα της οποίας επιβεβαιώνουν, κατά τους ισχυρισμούς της, την ανάγκη περικοπής του υψηλού μισθολογικού κόστους του Δημοσίου και αναμορφώσεως των ειδικών μισθολογίων. Και τούτο, διότι η ειδική αυτή μελέτη, ανεξαρτήτως του ότι από κανένα στοιχείο του φακέλου δεν προκύπτει ότι ετέθη στη διάθεση του νομοθετικού οργάνου και ότι ελήφθη υπόψη κατά την διαμόρφωση των επιμέρους ρυθμίσεων του ν. 4093/2012, περιέχει γενικές αναφορές για τα ειδικά μισθολόγια, συντάχθηκε στο πλαίσιο εκπονήσεως του ενιαίου βαθμολογίου και μισθολογίου των δημοσίων υπαλλήλων (ν. 4024/2011) και, πάντως, δεν περιέχει λόγους που θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν από την ανωτέρω άποψη, τις επίμαχες περικοπές, οι οποίες, κατά το χρόνο συντάξεως της εκθέσεως (Μάρτιος 2011), δεν περιλαμβάνονταν στον προγραμματισμό της κυβερνήσεως. Περαιτέρω, με τα δεδομένα που ίσχυαν κατά τον χρόνο δημοσιεύσεως του ν. 4093/2012 οι συγκεκριμένες μειώσεις των αποδοχών των στρατιωτικών των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας, που επήλθαν με τον νόμο αυτό αποκλειστικά με βάση το ανωτέρω καθαρώς αριθμητικό κριτήριο, συνυπολογιζόμενες με την πλήρη κατάργηση των επιδομάτων εορτών και αδείας, τις υπόλοιπες μειώσεις που, κατά τα ανωτέρω, επεβλήθησαν διαδοχικώς στις αποδοχές των στρατιωτικών και τις αλληπάλληλες φορολογικές επιβαρύνσεις, υπερβαίνουν, λόγω του σωρευτικού τους αποτελέσματος και της εκτάσεώς τους, το όριο που θέτουν οι συνταγματικές αρχές της αναλογικότητας και της ισότητας στα δημόσια βάρη, δεδομένης

εξάλλου, και της αδυναμίας προωθήσεως των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και εισπράξεως των ληξιπροθέσμων φορολογικών οφειλών που απετέλεσαν, κατά τα προεκτεθέντα, έναν από τους λόγους για τους οποίους κρίθηκαν και πάλι αναγκαίες, μεταξύ άλλων, οι νέες μειώσεις στις αποδοχές των στρατιωτικών των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας. Κατόπιν των ανωτέρω, οι λόγοι δημοσίου συμφέροντος που επικαλείται η Διοίκηση προς δικαιολόγηση των επίμαχων περικοπών του ν. 4093/2012 (βλ. την 2/42722/ΔΤΔΣΜ/26-4-2013 έκθεση απόψεων της Δ/νσης Προγραμματισμού, Δημοσιονομικών Στοιχείων και Μεθοδολογίας του Υπουργείου Οικονομικών και το από 20-12-2013 υπόμνημα του Υπουργού Οικονομικών), οι οποίοι συνίστανται στην επίτευξη των στόχων του μεσοπρόθεσμου προγράμματος, στην εκπλήρωση, δηλαδή, των προϋποθέσεων που τίθενται, υπό μορφή προαπαιτούμενων, για τη συνέχιση της χρηματοδότησης του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής της χώρας αν και δικαιολογούν κατ' αρχήν, την λήψη μέτρων περιστολής των δημοσίων δαπανών, περιοριζόμενοι στην ανάγκη μειώσεως του μισθολογικού κόστους του προσωπικού του Δημοσίου για την κάλυψη τμήματος του δημοσιονομικού κενού του προγράμματος προσαρμογής, το οποίο προέκυψε, κυρίως, λόγω της αποτυχίας εισπράξεως των προβλεπομένων φορολογικών εσόδων και των ανείσπρακτων οφειλών παρελθόντων ετών και της αδυναμίας προωθήσεως των διαρθρωτικού χαρακτήρα μεταρρυθμίσεων του προγράμματος προσαρμογής, δεν αρκούν για να καταστήσουν συνταγματικώς ανεκτές τις συγκεκριμένες περικοπές. Και τούτο διότι, ανεξαρτήτως του ότι το δημόσιο συμφέρον, για την εξυπηρέτηση του οποίου επεβλήθησαν οι νέες μειώσεις, δεν ήταν τόσο έντονο όσο εκείνο που δικαιολογούσε την υιοθέτηση των αρχικών μέτρων των ν. 3833/2010 και 3845/2012 που ελήφθησαν, κατά τις διαπιστώσεις του νομοθέτη, προ του κινδύνου άμεσης χρεωκοπίας και εξόδου της χώρας από την ευρωζώνη, οι επίμαχες περικοπές συνιστούν μέτρα που λαμβάνονται μεν για την αντιμετώπιση της παρατεταμένης οικονομικής κρίσης, επιβαρύνουν, όμως, και πάλι, κατά παράβαση της κατ' άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος υποχρεώσεως όλων των πολιτών για εκπλήρωση του χρέους της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης, την ίδια κατηγορία πολιτών. Περαιτέρω, οι περικοπές αυτές δεν μπορούν να δικαιολογηθούν ούτε εκ του λόγου ότι αποτελούν τμήμα ενός ευρύτερου προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής που περιέχει δέσμη μέτρων για την ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας και την εξυγίανση των δημοσίων οικονομικών, προϋπόθεση, η οποία αποτελεί αναγκαίο όχι όμως και επαρκή όρο για την συνταγματικότητα των εν λόγω περικοπών. Εξάλλου, ανεπιτυχώς επιχειρείται η στήριξη της συνταγματικότητας των μέτρων αφενός μεν στην μεγαλύτερη της αναμενόμενης ύφεση της ελληνικής οικονομίας, η οποία κατέστησε μεν επιβεβλημένη την λήψη νέων μέτρων, όχι όμως και αναγκάως την εκ νέου περιστολή του μισθολογικού κόστους του Δημοσίου, αφετέρου δε στην αυξημένη αποτελεσματικότητα των εν λόγω μέτρων, η οποία, ωστόσο, δεν μπορεί να δικαιολογήσει την κατ' επανάληψη επιβάρυνση των ίδιων προσώπων Τέλος, η υπ' αριθ. 2012/211/ΕΕ απόφαση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ενώσεως της

13.3.2012, με την οποία προβλέφθηκε «μείωση κατά 12% κατά μέσο όρο των ειδικών μισθών του δημόσιου τομέα για τους οποίους δεν ισχύει το νέο μισθολόγιο», εν πάση περιπτώσει δεν έχει την έννοια ότι απαλλάσσει τον εθνικό νομοθέτη, κατά την άσκηση της εθνικής δημοσιονομικής πολιτικής στο πλαίσιο εκπληρώσεως των διεθνών υποχρεώσεων της Χώρας, από την τήρηση των προαναφερομένων συνταγματικών διατάξεων και αρχών.

21. Επειδή, ο Σύμβουλος Η. Τσακόπουλος υποστήριξε την εξής ειδικότερη γνώμη: Η επίμαχη μείωση των αποδοχών των στρατιωτικών και αστυνομικών υπαλλήλων είναι τέτοιας εκτάσεως, ώστε, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στην σκέψη 11, προϋποθέτει την εκτίμηση του οφέλους αυτής, σε σχέση με τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει στην λειτουργία των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας, καθώς και, περαιτέρω, την εκτίμηση της αναγκαιότητάς της και της τυχόν δυνατότητας αναπλήρωσής της με άλλα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος, με μικρότερο κόστος για τους παραπάνω υπαλλήλους. Εφ' όσον, όμως, όπως αναλυτικά εκτίθεται παραπάνω, τέτοια εκτίμηση δεν προκύπτει ότι έχει γίνει, οι σχετικές διατάξεις του ν. 4093/2012 είναι αντισυνταγματικές. Εξ άλλου, κατά την ειδικότερη γνώμη, που διατύπωσε η Σύμβουλος Ο. Ζύγουρα, η επιχειρηθείσα με τις ανωτέρω διατάξεις του ν. 4093/2012 αναπροσαρμογή (μείωση) των αποδοχών των ενεργεία στρατιωτικών των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας εχώρησε κατά παράβαση των θεσμικών εγγυήσεων που καθιερώνονται υπέρ των εν λόγω εργαζομένων με τις παρατεθείσες ανωτέρω διατάξεις των άρθρων 45, 23 παρ.2 και 29 παρ. 3 του Συντάγματος. Και τούτο, διότι ούτε από τις διατάξεις του νόμου αυτού, ούτε από τις προπαρασκευαστικές εργασίες του ή τα προηγηθέντα κείμενα (προσαρτηθέντα ως παραρτήματα Ι, ΙΙ στον ν. 4046/2012 Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής, Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής, καθώς και 2011/211/ΕΕ απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου), προκύπτει, κατά τα προεκτεθέντα, ότι για την θέσπιση της επιμάχου ρυθμίσεως ελήφθησαν υπ' όψιν και συνεξετιμήθησαν η κατά τα ανωτέρω ιδιαίτερα θέση και μεταχείριση (ανωτ. σκέψη 11), που το Σύνταγμα προβλέπει για τους στρατιωτικούς υπαλλήλους, εν όψει του ρόλου και της αποστολής των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας και του ιδιαιτέρου καθεστώτος εξουσιάζσεως, υπό το οποίο οι υπάλληλοι αυτοί τελούν.

22. Επειδή, κατόπιν των εκτεθέντων στην ανωτέρω σκέψη 20 οι διατάξεις των περιπτώσεων 31- 33 της υποπαραγράφου Γ1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, με τις οποίες μειώθηκαν, οι αποδοχές των εν ενεργεία στρατιωτικών των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας και, μάλιστα, αναδρομικώς από 1-8-2012, καθώς και της απολύτου συναφούς προς αυτές διατάξεως της περιπτώσεως 37, αντίκεινται, κατά τα βασίμως προβαλλόμενα με την υπό κρίση αίτηση, προς την απορρέουσα εμμέσως από τις διατάξεις των άρθρων 45, 23 παρ.2 και 29 παρ.9 του Συντάγματος αρχή της ιδιαίτερης μισθολογικής μεταχειρίσεως των στρατιωτικών καθώς και προς τις συνταγματικές διατάξεις των

άρθρων 4 παρ.5 και 25 παρ. 4. Συνεπώς, η προσβαλλόμενη υπ' αριθμ. οικ.2834080022 /14.11.2012 απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών (Β' 3017/14.11.2012), με τίτλο "Επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθεισών αποδοχών και συντάξεων που προκύπτουν από την εφαρμογή των διατάξεων της υποπαραγράφου Γ1 του άρθρου πρώτου του Ν. 4093/2012 (ΦΕΚ 222/Α'/12-11-2012)", κατά το μέρος που στηρίζεται στις ανωτέρω, αντισυνταγματικές και ως εκ τούτου ανίσχυρες και μη εφαρμοστέες, διατάξεις των περιπτώσεων 31-33 και 37 της υποπαραγράφου Γ1 και αφορά την αναδρομική, από 1-8-2012 έως την εφαρμογή του νόμου αυτού, μείωση των αποδοχών των εν ενεργεία στρατιωτικών των ενόπλων δυνάμεων, συνεπεία της οποίας υποχρεώθηκαν αυτοί να επιστρέψουν συντάξιμες αποδοχές τις οποίες είχαν ήδη εισπράξει, ως αχρεωστήτως καταβληθείσες, δεν έχει εκδοθεί νομίμως και πρέπει κατά το μέρος αυτό να ακυρωθεί.

23.Επειδή, ως προς το ανωτέρω ζήτημα της ακυρώσεως της προσβαλλομένης πράξεως οι Σύμβουλοι Μ. Βηλαράς, Π.Καρλή και Ηρ. Τσακόπουλος διέτυπωσαν την εξής ειδικότερη γνώμη: Ναι μεν η κείμενη νομοθεσία δεν προβλέπει δυνατότητα περιορισμού των αποτελεσμάτων των ακυρωτικών αποφάσεων των διοικητικών δικαστηρίων, λαμβανομένου όμως υπόψη ότι η μεν διαμόρφωση των γενικών αρχών και κανόνων του ουσιαστικού και δικονομικού διοικητικού δικαίου υπήρξε προϊόν νομολογιακής επεξεργασίας του Συμβουλίου της Επικρατείας, η δε αρχή της νομιμότητας της διοικητικής δράσεως, την οποία εξυπηρετεί η συνταγματική κατοχύρωση της αιτήσεως ακυρώσεως, πρέπει να εφαρμόζεται σε αρμονία προς τις αρχές της ασφαλείας δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, που αποτελούν ειδικότερες εκδηλώσεις της θεμελιώδους συνταγματικής αρχής του κράτους δικαίου, πρέπει να αναγνωρισθεί στο Συμβούλιο της Επικρατείας η δυνατότητα να ορίζει το χρονικό σημείο επελεύσεως των αποτελεσμάτων της ακυρώσεως, ώστε να περιορίζονται οι συνέπειες εκείνες που, ενδεχομένως, έρχονται σε αντίθεση προς τις απαιτήσεις της ασφαλείας δικαίου, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης των πολιτών ή πλήττουν το δημόσιο συμφέρον που επιβάλλει την μη ανατροπή ήδη παγιωμένων καταστάσεων και τη διατήρηση, προσωρινή ή οριστική, των συνεπειών που έχουν ήδη επέλθει (πρβλ. ΣΤΕ 808/2006, 764/2006). Οι λόγοι που κατά τα ανωτέρω δικαιολογούν τον περιορισμό του ακυρωτικού αποτελέσματος ισχύουν και στην περίπτωση διαγνώσεως αντισυνταγματικότητας ή αντιθέσεως προς υπέρτερης ισχύος κανόνες δικαίου κατ'εφαρμογή των οποίων εκδόθηκε η προσβληθείσα με αίτηση ακυρώσεως πράξη. Και τούτο διότι η διαγνωσθείσα αντισυνταγματικότητα ή η διαπιστωθείσα αντίθεση προς διατάξεις του ενωσιακού ή του διεθνούς δικαίου, έστω και αν δεν θέτει εκποδών την υπό εξέταση νομοθετική ή κανονιστική διάταξη, έχει, πάντως, ως αποτέλεσμα, λόγω της βαρύτητας των αποφάσεων του Συμβουλίου της Επικρατείας, να θεωρείται αυτή ανίσχυρη και, μάλιστα, από του χρόνου θεσπίσεώς της, δημιουργώντας, περαιτέρω, αντίστοιχη υποχρέωση της Διοικήσεως να μην εφαρμόζει τις κριθείσες ως αντισυνταγματικές διατάξεις (πρβλ. ΣΤΕ 2176-7/2004 Ολ.) Η ανωτέρω δυνατότητα

δεν δύναται, κατά την γνώμη αυτή, να αποκλεισθεί για τις αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας, ιδίως δε της Ολομελείας του, οι οποίες, κατά ρητή πρόβλεψη του άρθρου 100 παρ.5 του Συντάγματος, αποφαινόνται δεσμευτικά για τους λοιπούς δικαστικούς σχηματισμούς του Δικαστηρίου, ενώ ρητή αναγνώριση της επιδράσεως που ασκούν οι αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας επί των κατωτέρω διοικητικών δικαστηρίων αποτελεί και η διάταξη του άρθρου 1 του ν. 3900/2010, με την οποία εισήχθη σύστημα επιλύσεως μείζονος σημασίας ζητημάτων μετά την υποβολή προδικαστικού ερωτήματος ή κατόπιν αιτήματος των διαδίκων. Εξάλλου, η, κατά τα ανωτέρω, δυνατότητα περιορισμού του ακυρωτικού αποτελέσματος, η οποία δεν απαγορεύεται από ρητές συνταγματικές διατάξεις, δεν αποκλείεται εκ μόνης της συνταγματικής κατοχυρώσεως του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας και της αντίστοιχης υποχρέωσης συμμορφώσεως της διοικήσεως, που, κατά τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των ευρωπαϊκών κρατών, μπορούν να υποστούν περιορισμούς τόσο για λόγους ασφάλειας δικαίου, προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης των πολιτών και διαφύλαξης καλόπιστα κτηθέντων δικαιωμάτων, όσο και για την εξυπηρέτηση εξαιρετικού δημοσίου συμφέροντος (πρβλ Α.Ε.Δ. 14/2013). Ενόψει των ανωτέρω και δεδομένου ότι εξαιρετικό δημόσιο συμφέρον που μπορεί, κατά τα ανωτέρω, να δικαιολογήσει τον περιορισμό των αποτελεσμάτων της απαγγελθείσης ακυρώσεως ή της διαγνωσθείσης αντισυνταγματικότητας αποτελεί η εκτέλεση του κατ' άρθρο 79 του Συντάγματος εγκριθέντος προϋπολογισμού και η εν γένει υλοποίηση του δημοσιονομικού προγραμματισμού της χώρας, μέσω του οποίου επιδιώκεται η χρηστή διαχείριση των δημοσίων οικονομικών σε περιόδους σοβαρής και παρατεταμένης οικονομικής κρίσεως (πρβλ. ΣΤΕ Ολομέλεια 3408/2013, 3668/2006 κ.α.), θα έπρεπε στην προκειμένη περίπτωση, κατόπιν σταθμίσεως της φύσεως της προσβαλλομένης κανονιστικής αποφάσεως, το περιεχόμενο της οποίας εξαντλείται στο παρελθόν, του συμφέροντος των αιτούντων και των απαιτήσεων του δημοσίου συμφέροντος, να αποφασισθεί η προσωρινή διατήρηση των αποτελεσμάτων της προσβαλλομένης υπ' αριθμ. οικ.2834080022 /14.11.2012 αποφάσεως του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών, καθ' ό μέρος αυτή κρίθηκε παράνομη, και, κατ' επέκταση, η κατά χρόνο μετάθεση των αποτελεσμάτων της ακυρώσεως της εν λόγω υπουργικής αποφάσεως και της εξ αυτής απορρέουσας σχετικής υποχρέωσης συμμορφώσεως της Διοικήσεως στην αρχή του επομένου, από την δημοσίευση της δικαστικής αποφάσεως, ημερολογιακού έτους (2015), χρονικό σημείο από το οποίο η δικαστική απόφαση παράγει, πλέον, πλήρη αποτελέσματα. Και τούτο προκειμένου αφενός μεν να μην ανατραπούν ο υπό εκτέλεση προϋπολογισμός του έτους 2014 και, ενδεχομένως, οι ήδη εκτελεσθέντες προϋπολογισμοί των ετών 2012 και 2013 και να μην τεθεί σε κίνδυνο η επίτευξη των στόχων δημοσιονομικής προσαρμογής για τα αντίστοιχα έτη, ενόψει και του σοβαρού δημοσιονομικού κόστους λόγω του μεγάλου αριθμού των στρατιωτικών εν γένει υπαλλήλων, αφετέρου δε να παρασχεθεί στην Διοίκηση επαρκής χρόνος για την εξέταση του ενδεχομένου λήψεως μεταβατικού χαρακτήρα ή άλλων εναλλακτικών μέτρων

ισοδύναμου δημοσιονομικού αποτελέσματος. Περαιτέρω δε, λόγω της υποχρέωσης της Διοικήσεως να μην εφαρμόζει τις κριθείσες ως αντισυνταγματικές διατάξεις, κατά τα προεκτεθέντα, θα έπρεπε, υπό την επιφύλαξη ήδη ασκηθέντων ενδίκων βοηθημάτων, η διαγνωσθείσα με την παρούσα απόφαση αντισυνταγματικότητα των διατάξεων των περιπτώσεων 31- 33 της υποπαραγράφου Γ1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, να μην μπορεί να αποτελέσει την βάση αποζημιωτικών αξιώσεων για χρονικά διαστήματα προγενέστερα του ανωτέρω χρονικού σημείου, της ενάρξεως δηλαδή του επομένου, από την δημοσίευση της δικαστικής αποφάσεως, ημερολογιακού έτους και μέχρι της επελεύσεώς του.

24. Επειδή, συνεπώς η υπό κρίση αίτηση καθ'ό μέρος ασκείται από το σωματείο "Ένωση Στρατιωτικών Περιφέρειας Αττικής", τον ενδέκατο τον αιτούντων Αντισυνταγματάρχη Τσουκαράκη Ανέστη, τον δωδέκατο Υποπλοίαρχο Παπαδάκη Γεώργιο, τον δέκατο τρίτο Ανθυποπλοίαρχο Βυτινίδη Αναστάσιο, τον δέκατο τέταρτο Αρχικελευστή Τσάκαλο Αναστάσιο, τον δέκατο πέμπτο Υποπλοίαρχο Δροσόπουλο Παναγιώτη και τον δέκατο έκτο εξ αυτών Υποπλοίαρχο Καλαθάκη Παναγιώτη, πρέπει να γίνει δεκτή, να απορριφθεί δε ως προς τους λοιπούς αιτούντες (υπό αριθμ. 2-10 και 17-600 του δικογράφου), ενώ παρέλκει η έρευνα των λοιπών λόγων ακυρώσεως.

ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ

Δέχεται την αίτηση ως προς τους αιτούντες, σωματείο "Ένωση Στρατιωτικών Περιφέρειας Αττικής", τον ενδέκατο εξ αυτών Αντισυνταγματάρχη Τσουκαράκη Ανέστη, τον δωδέκατο Υποπλοίαρχο Παπαδάκη Γεώργιο, τον δέκατο τρίτο Ανθυποπλοίαρχο Βυτινίδη Αναστάσιο, τον δέκατο τέταρτο Αρχικελευστή Τσάκαλο Αναστάσιο, τον δέκατο πέμπτο Υποπλοίαρχο Δροσόπουλο Παναγιώτη και τον δέκατο έκτο Υποπλοίαρχο Καλαθάκη Παναγιώτη,

Ακυρώνει την υπ'αριθμ. οικ.2834080022/14.11.2012 απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών (Β' 3017/14.11.2012), με τίτλο "Επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθεισών αποδοχών και συντάξεων που προκύπτουν από την εφαρμογή των διατάξεων της υποπαραγράφου Γ1 του άρθρου πρώτου του Ν. 4093/2012 (ΦΕΚ 222/Α'/12-11-2012)", καθ'ό μέρος αφορά την αναδρομική από 1-8-2012 μείωση των αποδοχών των εν ενεργεία στρατιωτικών των ενόπλων δυνάμεων, συνεπεία της οποίας υποχρεώθηκαν αυτοί να επιστρέψουν συντάξιμες αποδοχές τις είχαν ήδη εισπράξει, ως αχρεωστήτως καταβληθείσες.

Απορρίπτει την αίτηση ως προς τους λοιπούς, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στο σκεπτικό.

Διατάσσει την απόδοση του κατατεθέντος παραβόλου.

Επιβάλλει στο Δημόσιο να καταβάλλει την δικαστική δαπάνη των αιτούντων, οι οποίοι νίκησαν, ανερχομένη στο ποσό των εννιακοσίων είκοσι (920) ευρώ.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 17-1-2014 κ.λ.π.

Αριθμός

-33-

Π. Καρλή

